

ЛИТЕРАТУРЕН ГЛАС

БРОЙ 184, Година XXIV
януари - февруари 2016
Цена 1,00 лв.

ВЕСТНИК ЗА ЛИТЕРАТУРА И КУЛТУРА

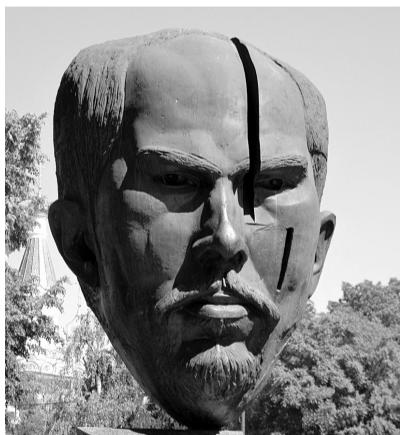
Основан от Д.Б.Митов и списван от него
от 1928 г. до 1944 г. в София

KAT № 430 ISSN 1310 - 7917

ЧЕСТИТ 3-ТИ МАРТ - НАЦИОНАЛЕН ПРАЗНИК НА БЪЛГАРИЯ!

СТАМБОЛОВ: ВОЛЯ ЗА ДЪРЖАВА

Бойко БЕЛЕНСКИ

Първите априлски дни опияняваха със свежия си пълъх, но в по-закътаните кътчета и крайните квартали на столицата още миришеше на чам и въглища. Всичко се наливаше със сок и сила, бореше се, за да оцелее, въпреки вятъра, обилия дъжд, слънцето и неизбежната засуха. Както при хората. Те бяха олицетворение на живата природа със своя инстинкт за оцеляване и уязвимост.

Щъркели отдавна не засипваха небето над набъбващия град. През предните благодатни години София се опери с много градежи, които никога като гъби. Построиха се нови дюкани и работилници с тенденция да прераснат във фабрики. Кръчмите щяха да се модернизират в ресторантни. Високите комини се превръщаха в димяща гора, а самите къщи, полегнали под натежали от сажди облаци, наподобяваха фабрики. Да се строи, да се гради от нулата бе толкова трудно и вдъхновяващо. За няколко години,

благодарение старанието на кмета Димитър Петков, София двойно се увеличи. Столицата бързо менеше облика си, превръщаше се в европейски град, ала ориенталското в повечето кътчета се забелязваше. Това впечатление се засилваше от джамията край банята, чието минаре се забиваше в небето като щик.

Но не само главният град, цялата страна представляваше работна площадка. Навред цареше създаделен кипеж. Прокарваха се шосета и железопътни линии, издигаха се нови административни сгради и производствени халета, отваряха се и се разширяваха мини, прекрояваха се райони, градове, обновяваха се селата. Енергичността, трескавостта бе неотменна черта на премиера. С швейцарски часовник в ръка, той сякаш засичаше скоростта на промените. Да, ваенето на икономиката бе дълга и трудна работа. Стамболов си мислеше, че цялостното обновление е нещо безконечно. Но да започнеш едно дело, което другите ще превърнат в твой позор, си е направо наказание, ала когато всичко е подчинено на новото и бъдното, има обяснение за саможертвата. И въпреки това цялата тази изнемога му бе дошла до гуша.

Времената бяха тежки и напрегнати. Те изискваха пълна всеотдайност. Ако човек възnamерява винаги да побеждава и да запази мястото си на водач, трябваше да се раздава. Затова неговата олисяла глава на измъчен държавник пушеше като парен локомотив по Вакарелското бърдо.

В лидера се сблъскаха няколко сили: неукротимият му стремеж да изпъкне, да се наложи и най-важното стремление – да запази мястото си в държавата въпреки разгласяваното желание да се оттегли. Всеотдаен и обречен, той работеше денонично.

/ на стр. 2 /

Скъпи съграждани,

Нашият град герой, преживял бурни събития, прероден от пепелищата и възкръснал за нов живот, днес е един от най-проспериращите български градове в суверенна и независима България.

В празничния ден, нека помислим за своите отговорности като граждани, да помислим за Родината, в памет на хилядите знайни и незнайни воини, които жертваха живота си за Свободата.

На 3-ти март, елате да развеем заедно флага и заради онзи, които са далеч от Отечеството, но милят за него! Да живее България!

Живко Тодоров
Кмет на Община Стара Загора

Уважаеми
старозагорци,

Приемете
сърдечните ми поздрави
по случай Националния празник
на Република България!

138 години са изминали от онзи славен
3 март, след който България осъмва свободна! За 138-и път
ние прекланяме глава пред великия подвиг на всички,
дали живота си за Отечеството!

Трети март е денят, който ни дава право да вървим с гордо
вдигнато чело! Той е завет, който трябва да предаваме на
нашите деца, а те на своите.

Изстраданата Свобода, потъната в битки, жадувана
и отстоявана – тя е наша отговорност и днес!

Нека пазим българщината –
устояла на поривите на времето!
Тя е ключ към светлите дни, към успеха, към бъдещето!

Емил ХРИСТОВ
Председател на Общински съвет Стара Загора

СТАМБОЛОВ: ВОЛЯ ЗА ДЪРЖАВА

/ от стр. 1 /

Времето си бе разделил на две: денят – за работа, а нощта, не само за отдих, а и за вникване в онова, което трябваше да се изясни. Спеше по 4–5 часа на денонощи. Този трудов режим не му тежеше. Ангажиментите го изпъльваха с енергия.

Стамболов се гордееше със своето трудолюбие. Той се смяташе за пример как от един провинциален младеж може да израсне като човек, достигнал върха на държавната пирамида. Липсата на стабилно образование премиерът попълваше с желанието всичко да види, да научи и разбере. Той рядко се застояваше в кабинета си. Бе подвижен и неуловим като живак.

Един ден министър-председателят тръгна на поредната си обиколка из страната. Пътуваше със закрит файтон. До него на седалката се бе настанил икономическият му съветник Тодор Манчов, крупен предприемач, който неотдавна се бе завърнал от Италия. Той бе истински лешояд. А видиши ли лешояд, търси мърша! Отначало Стамболов си мислеше за него, че е широко скроен човек, веселяк, находчив, но се оказа калпава семка. Но и фиданката, преди да даде плод, не знаеш колко я бива, само можеш да наблюдаваш как расте и да цъкаш с език. За Стефан цъкането с език бе отмърване на изтичащото време. България се бе превърнала в една щастлива Аркадия за авантюристи като Манчов, които умееха подобно на пиявици да прилепват и смучат кръвчицата на народа. От този хитър ненаситник беше нужно час по-скоро да се отърве. Но му тръбаха неопровергими доказателства.

Двамата пътуваха, разговаряха, а понякога и спореха:

– Не мога да си обясня защо князът на Вас довери да скроите правителството, а не на интелигентния, префинен Стоилов, който повече му беше на душа? – попита директно Манчов.

– Защото държава се прави от кал. И се иска да запретнеш ръкави и крачоли, да мачкаш, да бъхтиш, докато ум ти зайде. Това не всеки го може. А изкараш ли ширата от гроздeto, вече е много по-лесно.

– Значи Вас наеха за черната работа, а после друг ще се опива от винцето.

– Така е в живота – един се бъхти и бъсти, друг опитва благинките.

– Кое смятате, че първо се е появило: альшиверишът или моралът?

– Без нравствени категории като честност и справедливост няма морал. А те са основата на размяната. Смятам, че преди натураната размяна е имало войни, които са се диктували от лакомията или духовната нищета на хората. Значи първични са моралните категории.

– Ще Ви призная кое ме забавлява повече от всичко друго на света – започна с ехидна усмивка под мустак Манчов. – Това е картината на душевната борба, когато моралните принципи се сблъскват с нещо практично и желано, като парите например. Вие каква валута предпочитате?

– На базата на австрофобството се заражда русофобството, а русофилството преминава в „рубофилство“. Рустафяните, приятел, са мекички, любезнички, чак лепкави. Докато се усетиш и са те омотали. Да ти мязам на такъв? Но всички мътили и неприятности идват от царските ковчезници. Примамливи, но прокълнати са им паричките... Аз обаче нямам съмнение, че при тебе практицизът ще надделее дори и да не е подплатен с финикийски знаци! – сряза го Стамболов.

Хладнокръвен комбинатор, Манчов познаваше обстановката в различните среди и в цялата страна като петте си пръста. Неслучайно при запознанството им той бе направил анонса:

– Ако сте склонен да ми се доверите, няма да съжалявате. Заложите ли на мен, хем работа ще съврши, хем берекет ще има.

– Мен берекетът не ме блазни. Аз съм достатъчно богат, че да се гоя на общата софра за чужда сметка. Интересуват ме изгодата и крайният резултат.

– Е, аз за това, за мурата говоря...

– Ти не говориш, а предлагаш. Но аз

стискам щедрата ръка едва когато се чукнем за сполуката.

Подвеждащото откровение бе разпалило фантазите на Манчов и той се беше развирил. В очите му светеха самодоволство и хищност, които дразнеха хората, ала никому не се щеше да си навлича гнева му или да пострада поради нетактичност. С всяка изминала година апетитите му растяха, а уважението на Стамболов се смаляваше. Накрая реши да го разказа, защото агентите му бяха доложили какво е съветвал един производител:

– Никога не продавай хляб от доброкачествено брашно, щом и за лошия можеш да получиш същата цена.

Това бе в бе с и ло премиера и той го взе със себе си, за да го изпита, преди да му посочи вратата.

– Вярно ли е, че си вкарал ленено масло, а си го минал като зехтин? – попита го строго премиерът.

– Злостни приказки и клевети – възмути се уличеният. – За Вас също говорят, че отдавна не се кланяте на знамето с надпис „Свобода или смърт“, а върху зеленото сукно пише: бог Молох, бога на парите. Значи ли това, че Вие също сте порочен?

– Аз не съм порочен, а предприемчив и вулгарен. Според Балзак „парите на глупациите по право принадлежат на умните“.

В сделките Стамболов имаше нюх и твърда хватка. За кратко време спастрените жълтици и наполеони той превърна в имот, а свободата си – в задължения. Пусна се слух, че някои земи ще бъдат отчуждени и собствениците им побързаха да ги продадат. За кратко време чрез подставени лица премиерът закупи на безценица доста изоставени и запустели места, някои от които ипотекира в Отоманска банка, други препродаде с изгода, а където беше възможно, построи магазинчета и хотели.

В партньорство с кмета на София Димитър Петков действаше със замах, за да напълнят партийната каса. Свободните си пари Стефан вложи в имущество, което не само покри разходите, но и започна да му носи печалба. Той имаше дарба на банкер. Мислеше чрез парите, чрез капитала. Гледаше надалече, като истински политик и индустрисъл. Със Свирчо споделяше замисленото, допитваше се. Често, напук на мнението му, вървеше всичко на своя глава. Понякога Димитър Петков се превръщаше в негов опонент. Такъв бе случаят с Георги Тишев, главен секретар на Министерството на вътрешните дела, титуляр на което беше Стамболов. Зет на софийския първенец Трайкович, Тишев бе получил в наследство хан, от чито доходи изхранваше семейството си. Но поради реконструкция на площада около църквата „Св. Неделя“ ханът трябваше да се разрушит. Секретарят помоли министъра разтурянето на сградата да се отложи с някои и друга година, докато децата му израснат. Стамболов, в качеството си на премиер, написа официално писмо на кмета, като изрично забрани събарянето. Но Петков не се съобрази с мнението на висшестоящия и нареди на пожарната команда да пристъпи към действие. В ответ – взвод стражари осуетиха намерението му. Кметът кипна, но се сдържа и разпореди на началника на пожарната да почака три-четири дни, докато се утвърдят страстите, и през нощта, когато всички спят, да разтурят спорния хан. Тъй и стана.

Завистта бе движеща сила в политическия елит. Въпросът, защо той, а не аз, си задаваше всеки докоснал се до властта или с помисли за държавник.

– Лесно е да се избира между бедността и богатството. Трудно е да се избира между двете форми на богатството – дададе Стамболов.

Тодор Манчов много добре знаеше за какво намеква.

Всеки властник се опитваше „да лови риба в мътна вода“ или поне такова впечатление бе създадено у народа. Та можеше ли да бъркаш в кацата с мед и да не си облизаш пръстите? Очевидно бе, че в преходни времена находчивите и дръзките се възползваха от своите възможности. Къде с честен, къде по нечестен начин те трупаха пари и богатства, за да ги превърнат по-късно във власт, а властта бе сила и друга още по-лелеяна свобода.

Стамболов мразеше кокошкарските истории. Той гледаше с погнуса цинизма на онези свои съотечественици, които се втурваха от нещастietо на своята родина да правят пари.

А големите далавери накърняваха интересите на страната, пред която премиерът благовееше. На Манчов той не вярваше, но не искаше предварително да го раздруса, а да притъпи бдителността му, защото беше човек на новия финансово министър. Заедно с Григор Начович бяха завършили икономика в Париж.

Пътят се виеше през дефилето. Макар и преяли с катран, главините на колелата песенно скрибуваха, дзангите дрънчаха, та всички отдалече забелязваха: „Бащицата идва“. Това личеше и по възвода жандарми, които охраняваха впряга.

Стигнаха Своге, където се изливаха основите на голяма сграда към мината. Удариха камбаната. Не беше църковен празник, нито погребение. Появата на министър-председателя се превърна в събитие. Народът винаги благовееше пред големите, дори когато ги псува зад гъбата. А него още го обичаха или поне той си мислеше така. Най-пагубното чувство е самоизмамата. Тя ни кара да сме неподгответни за решителния миг, който рано или късно идва.

Стамболов огледа строителната площадка, както генерал оглежда бойното поле, преди да се разрази решителната битка. От близката гара трябваше да има железопътно отклонение, но релсите още не бяха положени.

– Защо се бави прокарването на линията? – попита премиерът.

– Защото липсва мазут и трaversите още не са напоени.

– Тогава намажете ги с катран. Още утре мои хора ще го доставят – предложи Манчов.

– Така дървото много по-бързо ще изгнне – оспориха майсторите.

– Но пък ще приключим навреме, а и по-евтино ще ни излезе... – А на Стамболов пошузна: – Разбира се, че го минем за мазут... – Той доволно потри ръце и на министър-председателя се стори, че между пръстите му прошумоляха банкноти.

Премиерът го изгледа, като че искаше да го запомни завинаги. Пладнешкото разбойничество изравняваше политиците и държавниците с престъпниците.

– Аз искам всичко да се прави стабилно и да се изпълва с ища, та навеки да остане построеното от мен! – заяви категорично той.

„По-скоро се освободи от този бандит“ – беше го посъветвал още първите дни Свирчо.

„Няма нива без бурен!“ – трошнато му отвърна тогава премиерът.

При колебанието му Свирчо го нахока:

„Ти никога няма да видиш истината, дори да ти избоде очите!“

Но Стамболов съблудаваше принципите си, които рядко нарушаваше. Едва когато Манчов чрез фалшивки сложи ръка на две-три мини, които бяха западнали и с малко капиталовложения заработиха, уж за да дават сировини на зараждащата се индустрия, а всъщност пълнеха джоба му – не издържа. Същия ден съветникът се опита да го умилостиви с няколко тълсти пачки. От банкнотите пълно миришеше на измама.

– Голяма каша се забърка с тази приватизация – рече угрожено Стамболов.

– Важното е кой е кашевартът.

Сега вече премиерът имаше неопровергими доказателства за гешефтите на своя съветник и най-накрая реши да бъде безкомпромисен.

(откъс от едноименния роман)

ВАСИЛ ЛЕВСКИ

“САМ СЪМ...”

Трудно ни е да си представим една прогресираща цивилизация, неосъзнala величието на Левски. Не само сега, не само тук. Защото материията в своите най-висши форми има нужда от идеалното повече от всичко друго.

Случайно ли е, че Левски се е родил точно на нашата планета? Точно в България? Къде другаде би могъл да чуе най-тъжните песни? Къде другаде народът ще тръгне след него на заколение, за да бъде свято знамето?

“Времето е в нас и ние сме във времето”. Нека науката на бъдещето да разгадае сложните метаморфози на времето в човешкото съзнание.

В хаоса на временно-пространствените отношения Левски съществува като една възможност, като една вероятност, която се реализира само при върхови постижения на човешкия род. Той ще се появи при всеки опит на човечеството да отхвърли робството на духа, той ще е един от героите в армията на всяка поробена страна бореща се за свобода.

Някак неловко е за българина да слуша слово за Левски. Всеки носи образа му в сърцето си като нещо толкова чисто и свято, че и най-добрите думи сякаш го дразнят с материалната си съставка, предпочита да слуша сирената как вие и България плаче за своя **“ЕДИН СИН”!**

Всяко сравнение на Левски с други исторически личности, които и да са те, буди у нас чувство на ревност.

Историята сякаш се бои да не изостане от прогресивното нарастване на обаянието му и бърза да му отрежда все по-видно място. До кога ще бъде така? Може би в едно по-далечно бъдеще на Земята няма да остане нито една поробена страна! Може би човечеството ще забрави самата дума **“предателство”!** Но в своя стремеж към звездите хората винаги ще имат нужда от един точен ориентир за посоката **“НАГОРЕ!”** и ще го имат!.....

“...ДРУГИ НЯМА!”

Лили ХРИСТОВА

***
 Мравка съм.
 Светът е Сизифово зърно.
 Сама си измислям
 непосилните стълби.
 Наградата за всеки връх -
 брилянтна умора.
 Но инатът ми
 мравешки
 все ме връзва
 за Сънцето.

***
 Искам да съм тиха планина,
 върховете ми да бъдат силни
 от безмълвие.
 Птичият ми глас
 да надживее
 празните бръзвежи.
 С бистрота на ручей да общам -
 простишко, прозрачно и пречистващо...
 Искам да съм планина, вгълбена
 само в сетивата на сезоните
 и сърцето ми да е вълчица,
 осъзнала колко е потребна.

***
 С кръстче на неграмотен
 отбелязва душата ми
 поредната непокорена възможност.
 Тук,
 в подножието на пирамидата
 на Маслоу
 цветята ми умират
 и в никакви други животи
 няма да са същите.
 Тъжно е изкачването
 към великолепието на върха.

**Първолета
МАДЖАРСКА****РАЗЧИТАМ
РАЗПЕРЕНИЯ
ВЕСТНИК**

Разчитам разперения вестник
 на облаците,
 изписан със резеца на светкавица.
 Изкачвам се по стъпалата на своята усмивка.
 Гледам с недоумяващи очи на оципано ангелче
 с проскубано крилце.
 Мислите ми се мяят във всички посоки,
 търсещи някое листо, където да се спрат
 и натежат като майчина сълза.

Трудно ви откривам, хора!
 Загубихте се в сенките на тъмното,
 светулките ви избледняха.
 Толкова много Родина
 има при изгрев слънце
 и толкова много самота при залез,
 че се загръщам със прокъсано безвремие.
 Минутите се кискат истерично,
 а усмивката е умряла за сън
 и става гримаса.

Разчитам разперения вестник на облаците,
 изписан с перото на светкавица
 и чета големите заглавия и малките букви.
 А нощта започна да гравира бавно
 кръста на моето сетно разпятие.

ЧЕСТИТ ОСМИ МАРТ!

***
 Искам да погледна
 през прозорците
 на дърветата.
 Дървото няма думи,
 но знае
 как Бог
 е подредил душата му.

А човекът
 има думи,
 но не знае.
 Затова искам
 да погледна
 през прозорците на дърветата,
 над пустошта от думи,
 за да видя
 как Бог е подредил
 душата ми.

***
 Времето свърши
 във всички часовници.
 В картина на Дали
 изтече.

Видях свободата
 да бъда...
 И вече не бързам -
 нямам време.

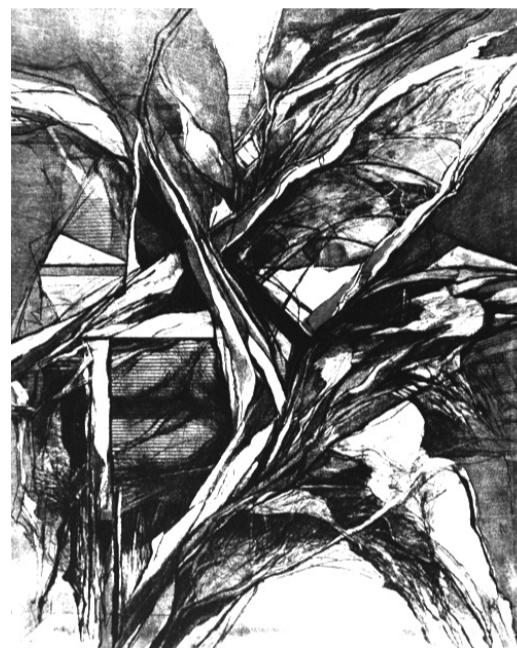
***
 Стъклени са дланиите ми.
 Като риби в аквариум
 животът се движи
 красив и ням.

*Рисунка: Иван БОЧЕВ***СНЕГЪТ И ЧЕХОВ**

С ефирен чехов драматизъм
 северният вятър нарисува
 върху стъклото на прозореца ми
 вишнева градина.
 Сребрист, неумолим,
 той ме затвори
 в кълф от ледна тишина.

Светът остана вън
 и не видя
 как три сестри в душата ми
 разплитаха съди
 и връзваха на възли
 безсънните ми нощи...
 Денят завърши като вуйчо Ванъ.
 Венец от снежен вишнев цвят положих
 и си прости.

A утре в мен ще е прекрасно.

КАТО КАМЪК СИЗИФОВ

Като камък Сизифов далечен,
 всеки ден се откъртва небето.
 И го бълскам от сутрин до вечер,
 чак от девет земи до десета.

И прътървам чифт яки обувки,
 чифт чорапи тъкани съдирам.
 А е малък денят, и не стига.
 И минутите яростно сбира...

А ръцете приличат на скелети,
 само с жили и мускулни спазми.
 Ято ангели в гнездо на скеле
 се хихикат, шушукат и блазнят...

Не помагат за камъка там,
 и на тях им е тежко и стръмно.
 Ти си сам, ти си яден и сам,
 и очакващ най-после да съмне.

Щом боли и тежи - все си сам
 и наоколо вред няма никой.
 Но напълниши ли джоба голям,
 пак носа ти съзират и никнат.

Като гъби след дъжд те кръжат
 и оркестъра мигом поръчват.
 Все отровни са, но са върхът,
 и за миг не приличат на зълчни.

И е гладна, и жадна тайфата,
 все се люшка наляво-надясно.
 Не обича високи огради,
 само вечери бурни и страстни.

Сутрин крачиш невидим, самин
 и олющен от студ - куха стомна.
 И забравяш къде е светът,
 а светът е жесток и огромен.

Мира ДОЧЕВА**УСМИВКАТА**

Усмивката – емблема на човека.
 Тя може да е радостна и тъжна,
 да изразява радост или болка,
 коварна мисъл, преданост
 злорадство, обич или щедрост...
 Открий я,
 стои зад нея точният човек.
 А после
 можеш да поставиш
 многоточие...

КИПАРИСЪТ

Растеш нависоко,
 стремиш се звездите да стигнеш,
 с върха си да пробиеш
 небесния свод –
 да мислиш свободно,
 обветрен от въздух кристален,
 високо над целия
 горски простор,
 устремен сякаш към Бог.
 Но там, на високото,
 недей да забравяш,
 че долу,
 край твоето яко стебло продължава
 този наш еднакъв живот...

***
 С водопад от лъжи
 ме заливат отвсякъде
 и усещам,
 че в него се давя.
 Звездопад от любов
 ми измива очите
 и аз продължавам нататък
 по пътя си стръмен
 все по-смело, по-дръзко
 и гордо да крача.

ЗАДРЯМАЛ БИВОЛ

С едното си око дръглив, пиян, задрямал бивол –
 къщурката подхърква леко, свири през комина.
 И ръси дядо звездна сол върху белъци сиви –
 разтлачва туфи облаци в тиган върху камина.

Пингвини сякаш – две тополи вдигат се на пръсти.

И вдишват с ноздри и гнезда на утрото парфюма.

Южняк е юрнал дървесата светли да се кръстят,

молитви да мълвят – смилено и без живи думи.

Задрямал бивол – къщичка зеници леко пали,
 събужда се в зори да пусне пак ливадите на паша.

И слънцето бритона роши с пръсти, нежно гали.

Лъчите се разсипаха на капки – звездна каша.

През скреж в дантели – горното е пересто и синьо.
 Измръзнали двуноги гушат се в палта заoblени –
 бленуват да осъмнат с чаша сънце, с руйно вино.

Пейзаж бродират стъпките ни –

все кръстати гоблени.

С едното си око дръглив, пиян, задрямал бивол –
 къщурката подхърква леко, свири през комина.

И ръси дядо звездна сол върху белъци сиви –

разтлачва туфи облаци в тиган върху камина.

Георги ДРАМБОЗОВ - 70**КОСМИЧЕН ПОЕТ**

Не научих реда в тази наша Вселена –
Марс, Венера, Нептун, Юпитер?...
Но с небесно дихание, мъдър и гневен,
Бог ги викна пред строя като офицер:

- Този нищожен човеко-поет на Земята,
които нощем се взира напразно към вас,
той не може да стигне до тук, в необията,
само с лист и перо, и с лирически глас.

И от днес всяка нощ над главата му бдете! –
остарял, оstarял, но минава за млад
и бил пълен с идеи, с големи проекти,
в него имало хъс, в него имало хляб...

Откачил е този Господ! – тогава си рекох,
но будувах през цялата следваща нощ –
с Юпитер – гръмовержец,
с Нептун – по морето,
а Венера ме гали, Марс праша ми мощ...

И сега, (ако знаете как бях подписнат!),
по-уверено почнах да гледам напред,
самочувствие дал Бог –
пиша стих подир стих и
се подписвам от скромност: **космичен поет.**

СЯНКАТА

Тя не звънна, не чукна, не влезе през хола –
през прозореца влезе и нямаше пол...
Ти до мене заспа – и невинна, и гола,
аз до тебе – с цигарата, гол.

Беше пълна луна и сънят не ме хвана,
и отпивах си кратко уиски без лед,
ти сънуваши сънища от младостта ни,
аз не спях – диагноза „Поет”.

Беше сянка тя, легна в нощта помежду ни,
(а ти вчера се върна от час при фризьор!) –
не ти казвам и нямам сърце да те будя,
но я виждам, не съм фантазьор.

Беше тя, Старостта ни, а как се преструва!
Пак ни давала кредит, но лихва тече...
Аз изтривам я с длан и ти шепна с целувка:
- Ще настинеш - да се облечем!

Рисунка: Иван БОЧЕВ**1945**

Тогава Майлс Дейвис

оформял биг бенда
и страшен сунинг по света зазвучал,
а дядо ми Коста, як българин среден,
оформял кирпици от дунавска кал.

С кирпици градил социалната стряха,
в която не спрял да надува кавал,
кавалът се чувал по цялата Влахия,
отвъд Амазонка, Шенген и Урал.

На баба ми зъвнкият глас то настигал,
не глас, а Мистерия викат му днес –
обходи земята, звезда му намига
и само в Европа – ни дума, ни вест.

Блажена родино с военни маншети,
с кирпично детство и свят идеал,
Майлс Дейвис в Америка бичил с тромпета,
а дядо на Дунава бичил с кавал.

Зашо да прескачам на Запад тогава,
закърмен с кавала, божествен и прост? –
от златни тромпети кавали не стават,
не стават кирпици от слонова кост.

АТЛАНТИДА

И с мен ще стане, както стана с Атлантида,
макар столетия подир Христа –
не по изпитания метод ще си ида,
а ще ме гълтне свръхкосмична пасти.

Потрябаха ни седем хиляди години
да търсим дирята на този континент...
А колко време ще ни е необходимо
за дирята на някакъв поет?...

Когато в мрака Атлантида е потъвала,
тогава българите тръгвали на път –
да стигнат тук, на моста с четирите лъва –
един мой стих барем да прочетат.

Сега мълчат си важно-важно историците,
проблемът Атлантида сякаш е табу.
След време ще мълчат за мене и критиците –
не бях ни толкоз талантлив, ни толкоз луд.

Да кажат нещичко, дори да ме обидят,
че този стих бил оstarял или предвзет...
Щом българинът е връстник на Атлантида,
за тях съм древен български поет.

ЩАСТЛИВИ БЕЛЕЗИ В ДУШАТА**Петя ЦОЛОВА**

„ТАЛАНТИ, СПОМЕНИ, АВТОГРАФИ“ е озаглавила, почти по вестникарски делово, новата си книга **Стойка ТЕОДОСИЕВА** и я е определила жанрово като публицистика. Въсъщност тя е интересен литературен микс, в който преобладава автобиографичния момент. Но това не е най-същественото. Най-същественото в случая е постигнато – Стойка е стъпила успешно на нов бряг в творчеството си. От поезията е минала към прозаичен текст, който увлича, а и вълнува. Навлезе ли в този текст, човек попада в атмосферата на затрогваща изповедност (на места авторката безстрашно разголва душата си и печели от това) на висок емоционален градус и страстно преклонение пред таланта и пред хората, които го носят в различни степени, но всички са личности, люде на духа и създанието.

12-те литературни къса в тази книга са отредени за 12 души. Повечето са именити, широко известни, гостували в Търговище и оставили след себе си спомен за срещата с тях. Но присъстват и очерци за съграждани на авторката – по свой начин не по-малко значими и дали сериозен принос в духовния живот на града. И, забележете, всички те са подредени по азбучен ред, сякаш Стойка иска да ни каже: всеки човек е неповторим и има своето значение в живота. Отбелязвам това, защото етичният принцип в конструирането на книгата заслужава уважението ни. А той, впрочем се изразява и в това, че в разка-

зите за избраните личности се вплитат и имената на много търговищенци, участвали в различни събития, и така се рисува неусетно и естествено общата картина на културния живот на града във времето, към което Стойка ни връща – двайсетина години от края на миналия ХХ век. Както в самия живот, в разказа ѝ са вплетени и имената на нейни духовни приятели, на нейни близки по кръв, на любими хора. Стойка разказва естествено, прави отклонения към свои спомени и познания, свързани с личността, за която говори, без да се притеснява от теоретични жанрови правила, сякаш разговаря с читателя. Към него тя се обръща често свойски, развлънено, доверително или полуслеговито, както това става в разговор между близки хора. А когато пътъм споменава имена на свои съграждани, макар и с няколко щриха, успява да ги „хване на фокус“, така че те се запомнят.

А в книгата са споменати или накратко е разказано за много хора. Тя просто кипи от живот. И от още нещо – непресторена обич към родния град. Личи веднага, че Стойка Теодосиева не е пришелка, а кръвно свързана с него от детството си до ден днешен, както се казва – вярна му е била и в добри, и в лоши дни. И е пълна с желание да даде, без пресметливо да чака отплата. 18 години е работила като директор на Окръжната (сега Регионална) библиотека, оставила е осезателна диря в духовния живот на града. На едно място в текста си тя споменава, че хората се делят на две категории – едните, щом нещо трябва да се свърши,

търсят начини това да стане. Другите, обратно, си търсят извинения. Разбира се, че успяват първите. И тя, като представител на първата категория, е успяла в много неща. Както и с тази своя книга.

Няма да отбелязвам и тълкувам ясно проличаващото пристрастие към предметствата на „някогашното“ пред днешното време. Всеки има право на пристрастия, включително и политически.

Но ще е голям пропуск, ако не отбележа, че Стойка с право е отделила полагащото му се специално внимание и на един млад човек с търговишки корени – музикантът-диригент Йордан Камджалов. Той наистина е „звезда от първа величина“,

вече прославен и по света. Изключително интересно е да се разбере кой е той като човек, какви житейски принципи изповядва, живеейки в чужбина, как и защо всяко лято се връща в родното Търговище със съпругата и трите им деца. Кои са хората, които са го подкрепяли и т.н. И авторката, разказвайки за различни моменти от живота му, в някои от които и сама е присъствала и участвала, очертава един много симпатичен, естествен, невъзгордял се (каквото са наистина високодуховните личности) съвременен човек, който с право може да бъде гордост за Търговище.

Приятно впечатление прави и фактът, че Стойка не е пропусната да благодари за съдействието на колегите си от Регионалната библиотека и на служителите от Държавния архив. Както и фактът, че е посветила своята нова литературна рожба на съгражданиите си. Това подчертава нейната истинска свързаност с родния край.

Изкушавам се да завърша моя отзив с цитат от обръщението на авторката, озаглавено „Към читателя“: „*Най-хубавите неща в живота ми не са купувани с пари, те са ми подарени от съдбата като емоции, среци, прозрения, кратки, но незабравими мигове, които са оставили щастливи белези в душата ми.*“

И още: „*За мен смисълът на живота е да се раздаваш и да правиш добро, без да чакаш отплата.*“

Струва си да се запомнят тези изповедни думи, защото приличат на бяла лястовица в родния пейзаж.

Иван ЕНЧЕВ**НЕБЕСНА
ДЕТЕЛИНА***Поема*1.
Слънчогледите

в домашната градина
вече дремят, към пръстта лице привели.
Вече и пчелите шепнешком приспиват
в топли кошери най-сладкото жужене
с аромат на буен бащин огън в двора.
Късно е да искаш майчината прошка -
рано е за залеза съдбовен, много рано!
Тих съм -
кух като ограбен пчелен кошер?...

Тази крехка вечер се продължи от покоя,
както вехт чувал от шепот на жълтици!
Дъждът на моите синовни чувства
все ръми и скръб неспирна кваси тук
вселената на честната ми същност.
Потъвам в най-дълбокия вътроп
на неизбежния житейски кръговрат.
И все ми иде кански да заплача
до пресипване за радостна Зорница.
И все ги няма премълчаните ми думи,
които някъде далече съм загубил
в суетното боричкане за хляб и слава.

2.
Сред мръкването в моя роден дом
натрапеният делник е съсипан -
нелепо проснат е по гръб на пода,
гроннал от умора и безпомощност.

Махленски кучета слухят отвред
и лицемерно джафкат, за да грабнат
дребен залък от софра клюкарска.
Чужбината е гребнала с две шепи
пореден кръвен данък от сърцето ми.
Чиновниците на държавното бездушие -
хронично сиви доморасли пъльхове! -
най-прилежно са изгризали до дъно
ноктите в гнева на хорското търпение.

В тези съкровени часове на самата
домашният будилник остро кълца
времето ми ситно-ситно-ситно,
както сдиплени листа на едра зелка. -
Всяка синпата секунда все зачева
слънчева надежда за разсъмване
сред цъфналите слънчогледи у дома
и веселото пърхане на рой пчели,
които ненавиждат въсъчните свещи.

3.

Една свирепа нощ ме дебне мълчешком,
застинала на синора на гаснещата вечер.
Блещи влажни кравешки очи към мене. -
Не с добра кърма от звездното си виме.
Тя иска някого да схруска крадешком -
като зелена детелина в Кумовата слама!
Как не забелязвам подлата опасност?!
Пък уж не съм глупак с очи на охлюв!

Притварям сънено клепачи - не за сън.
Дали не търся стара майчина милувка,
от която се възражда временен живот,
а не леляната вечност на светците?
Отчаян шепот на свещени спомени
разбужда блудната любов на разума
с крадения сън на будното безлуние.
За тази моя вечер няма давност. Няма...

4.

Зашо се лъжа сам?

Зашо ли съм забравил,
че крачка подир крачка всеки все нагазва
в снегове из мрачните поля на нищото?!
На всеки отъден е да потъне там -
сред пряспата из ледника на тъмното -
като мушицата, останала във бучка янтар
след яростния гняв на древния Потоп...

Почакай, нощ, по този вечен Млечен път!
Не бързай, черна краво! -

Облак мрачен!

Щом е съдено да сме небесни детелини,
нека да преъбъдем с дълголетни корени!..

Сграбчвам се в ръце. (Нима това съм аз?)
Превивам се, тий както жилав кълн
в утробата на жълъд под огромен камък.
Стена под дъжда на моята човечност.
Не от болка.

Не от мъка и любов синовна. -

От обида стена. -

Облак синор няма!

5.

В съседната стая, където съм раснал,
в леглото е стихнала моята майка.
Дъхът ѝ мъждука: блещука свещица
сред празен среднощен олтар...

Смили се, безмилостна нощ!
Не бързай, развратнице дърта!
Не дърпай опашка на дявол!
Не тръгвай през змийския синор!
Не крачвай към звездната бездна!
Не бръквай в очите на мама! -
За мрачното сбогом е рано!

А тя не залязва подобно светлика
на свещ сред параклис крайпътен.
Изгрява тя - светла небесна сълза
в окото на нейния ангел пазител!

Дълбоко в сърцето ми кърваво пари
бял въглен от падащо сълнце!...

6.

Мълча като грешник пред зимна икона.
В гърдите ми екне най-скръбна камбана.
Треперя и зъзна от страшния грохот!
Цял съм премръзнал -
самотна пчелица сред кошера празен.

Цял съм прегазен -
слънчогледова пита под тежки копита!

7.

Скрий се, черна краво
с дяволски рога от падащи звезди!
Не ровичкай вдън душата ми
подобно къровав кърт! -
Зарови се чак във ада на Земята!

Скрий се, грозна краво
със очи на стадо черни котки!
Спри се! Не пресичай майчин път
по моя Млечен кръг! -
Удави се
в кладенца на Надеждата
сред родния ми стихнал дом!...

2015

Здравка ЕВТИМОВА**БЕЗКРАЙНОСТТА**

ваше – не го виждах. Бях свалил иконата
на светеца и той не чуваше Катерина.

В бялата черква дойде тя, учителката.
Очи съвсем обикновени, кафяви и чак
като те погледнат, разбиращ, че в тях има
нещо, което господ дава само на някои –
безкрайност им дава. Протегнах ръка да я
докосна и тя не избяга.

- Остави светеца на място – каза учи-
телката.

- Зашо? – попита я. Не можех да се
откъсна от нейната безкрайност. Там беше
гробът на мама.

- Искам да се помоля – отвърна тя.

Послушах я. Оставил иконата на мястото
ѝ. Черквата е малка, седнах пред вратата.
Надявах се, че гласът на учителката е бряг
за мен. Не биваше да слушам. Трябваше
да избягам. Но останах. Убий го, господи!
– каза тя. – Убий го. Моля те – това беше
циялата ѝ молитва.

Когато излезе, лицето ѝ бе влажно, път-
ката в очите ѝ се бе превърнала се в нож.
На другия ден тя пак дойде. Беше рано.

- Жена ти ми каза, че светията помага
в шест – прошепна тя. Отвори ми черк-
вата.

- Убий го, господи. Убий го. Убий го.

Стоях до вратата, слушах и след час,
може би след век, видях очите ѝ, лицето
ѝ от седеф.

- Извинявай – казах. – Сигурно е греш-
но, че ти досаждам. Но чух как се молиш.
„Убий го“. Кой е този човек? Какво ти е
сторил?

Тя нищо не отговори. Погледна ме с тези
очи – в тях имаше жар. Видях креватчето
на светулката, видях чертите на детето си,
които бях забравил. Но знаех, че всичко
бих направил за тази жена. Човек трябва
да живее десет живота, за да разбере, че
няма нужда от друго – любовта идва като
дъжд, като градушка, като закъснял влак –
не питаши къде отива. Но само в този влак
ще бъдеш щастлив.

- Кажи ми кой е този човек. Зашо молиш
господ да го убие?

Тя ме погледна – за секунда, за цял
космос секунди под иконата на свети
Никола.

- Ти си този човек – каза тя. – Толкова
време не ме забелязваш.

После ме целуна. Може би аз пръв я
целунах. Никога няма да разбера това.
Горях. Знаех какво е безкрайност. Тя беше
това. Мургава като речно дъно. Знаех, че
бих могъл да живея повече без нея. На
сутринта заминахме – хванахме първия
влак, който се появи на гарата. Всичко
оставих – дрехи, обувки, телевизор, къща.
Тя беше седеф и щастливи очи. Те тлееха,
бяха светли и мои. Работехме в някое град-
че – аз съм прибран човек и разбирам от
цветя – винаги отвръхме магазин за цветя.
Но когато видях, че тръгва към църквата
в градчето – знаех за какво ще моли –
убий го, господи! Убий го. Не чаках да
довърши молитвата си, нито да избяга от
мен по самотна пътека към гроба на мама.
Не я позволявах да се превърне в острие.
Грабвах я на ръце и я целувах, а може би

тя първа ме целуваше – това никога не
узнах. Тръгвахме към друго градче. Към
друг магазин за цветя, към друга църква,
която се казва Свети Никола.

И така, когато един ден – беше петък, в
петък съм се родил и в петък се е родила
тя, сигурно затова съм успял да забележа
колко са тихи стъпките ѝ. В петък срещнах
Катерина. Жена ми, с която още не се бях
развел както подобава, и едно дете – дреб-
но, в огромна рокличка. Отначало то не ми
хареса – крака като пирончета, но това дете
беше моята светулка, бях забравил черти-
те на лицето ѝ. Нищо не помнех от тях.
Детето въобще не тръгна към мене. Не ме
погледна. Катерина също не ме погледна.
Чакай. Това беше моята Катерина. Това
беше моята светулка. Побягнах към тях.

- Сложихме цветя на гроба на майката
ти – каза Катерина, но аз не исках да я
слушам. Гледах детето – най-хубавото дете.
С очи като най-щастливата ми нощ. Краси-
ви като космоса. Нямаха пари за хляб.
Роклята можеше да побере десет хлапета
като светулката.

Аз разбирам от цветя. Продавам цветя.
Сядя цветя. Живеем отново в къщата –
малка, един етаж, една стая, но какви
лалета греят пред вратата. И всички съм
кръстил „светулка“. Детето има четири
рокли точно като за него.

Сутрин в шест идва тя – в очите ѝ е онай
пътека, към безкрайността. Тя е красива,
най-красивата жена. Бе продавала цветя
с мене във всички градове на България,
където има църква Свети Никола. Тя взема
ключ от ръцете ми точно в шест сутринта,
след нея ходи един котарак. Сънцето в
шест е голямо точно колкото окото му.

- Ти знаеш, господи! – шепти жената
час, два часа, век. Когато излиза от църк-
вата, лицето ѝ е меко и свети, очите ѝ са
големи. В тях всичко е безкрайно.

- Моля светеца да убие теб – каза ми
тя.

...По пътеките на стихо-
сбирката на Катя КРЕМЗЕР
„Обичам те, любов”, всеки
трябва да тръгне сам, за да
открие себе си в редове, които
звънят като нежни камбанки
на чувствата. Това са стихове,
които са написани, за да бъдат
споделени, за да бъдат пре-
живени многократно с всеки
един читател, послания на ду-
шата към интимните светове
на други сродни души...

Ако седнем на първата
чаша „Чай от любов”, която
поетесата Катя Кремзер при-
готвя за нас още в първото
си стихотворение, ще усетим
щедростта на нейната лирическа героиня, ко-
ято безусловно е щастлива и раздава усмивка,
целувка, листо за късмет и нищо не иска. Това
е Първият сонет, от който поетесата ни повежда
по моста към следващия, Втори. И тук тя, чрез
съвоята лирическа героиня, отново пита – колко
голяма е обичта на любимия и признава, че
дори тя да е с размери, колкото върха на игла, е
достатъчно за нея, за да излекува болката й:

Когато утрото прогони
от нас спасителния мрак,
до мен да си, да не си спомен,
докоснал устните ми пак.
За тебе първите лъчи
да бъдат моите очи.

Всеки се радва на живота по различен начин,
но влюбените непременно преживяват мно-
гократно пролетта, преди тя да се е пукнала.
Те пият от пенливото вино на зората, защото
чувството блика като извор, сякаш разбуден
от дъха на най-красивия сезон... Цикълът от
седем сонета завършва с призив към любимия,
който трябва да се радва и обича. А влюбена-
та фатално жена предпочита омарата пред
убийственото безразличие... Изобщо, първите
стихотворения от книгата са като една ше-
метна люлка от разнообразни чувства, които
ту ни карат да бъдем спокойни за съдбата на
любовта между героите в тази книга – ту ни

карат да изпитваме напрежение или съжаление от предполагаем разрыв. Тази любов изглежда невъзможна и за самата героиня в стихосбирката, която заявява, че човекът, когото обича, е една голяма тайна за нея...

Има ли клада, която да не иска порива на вятър, за да се разпали и стигне небето? Има ли любов, която да не се вслушва в пророчествата, във вътрешния глас на своите две начала, има ли любов, която да не предчувствува съдбата си? ... И тази съдба, вероятно ще бъде благосклонна според една „Снежанка в червено”, заглавието на следващото стихотворение, пременена в цвета, който символизира любовните чувства. Сега тя е в копненния миг на себеотдаването, на очакването, което да се изпълни, в този именно момент – Снежанка не би понесла повече страдание... За нея дори кафето, изпито на горещи гълътки, означава обич „със пареща страсть”, както я определя поетесата Катя Кремзер:

**Вали и всяка капка кръгче
изписва неочаквана дъга.
Рисувам с мокрото си пръстче
сръце, море, отминалата тъга...**

Авторката улавя еротичното спокойствие на мокротата в стихотворението „Кафе с чадър” и призовава образа на дъжда, който превръща ръката й в ръка на художник и тя рисува сърце, което „може без причина да обича”, море – като символ на безкрайната любов и отминалата тъга, която природната стихия отнася...

Ако трябва да бъдем честни ние, поетите, ще трябва да си признаем, че най-привлекателното място за нас е средата на нощта. Там, сред звездите, ние най-често търсим отговорите на мъчителни въпроси, мечтаем и се любуваме на вселенската хубост... Там са най-често и нашиите герои, влюбените... А героинята в „Обичам те, любов” ни доверява в стихотворението „Любов по здрав”, че желае всичката неподправеност на своя любим, неговата необузданост

и потайност, които безусловно вече са я покорили... И кой трябва да чуе тези прошепнати думи, освен звездите, освен ние, читателите, тръгнали след небесното скиталчество на поета и неговите герои... за да стигнем до утрото – „усмивка за влюбения. Той захвърля огнения меч на всяка внезапна неразбория и се оставя на вълните на светлината, за да го изхвърлят на брега на любовта...

Без съмнение, убедени сме, че героинята на тази книга откровено признава: „Фатален е мигът, във който / случайно срещнах любовта. / Фатално влюбена съм, зная, / не искам друго от света.” ... И тогава тя може да нарича цветовете със свои имена: горско зелено, любимо синьо, топло черно...

Може би точно тук, преди да продължа с полета над останалата част от стихосбирката „Обичам те, любов”, трябва да призная, че съм респектирана от личността на Катя Кремзер. Тя е трудолюбива и всеотдайна, що се отнася до целите и мечтите й. Намира в себе си енергия, която да я води не само през света на поетично-то изкуство напред, но и през света на знанието, който тя уверено прекосява.

Открих и нещо общо между нас, освен поезията, и това е музиката. Оказва се, че поетесата не рядко се вдъхновява от творбите на класиката. Пише поемата „Лебедово езеро”, след гран спектакъл на Петербургския балет във Виена. Писала е стихове по серенада на Шуберт...

Ето какво самата тя казва за себе си: „Започнах да пиша стихове още в гимназията. За мен писането на стихове е потребност, те се раждат предизвикани от някаква случка или отношения, но са като един кадър на моментното състояние, което предавам във вид на усещания и недоловими нюанси. Точно така ги възприемат и хората, като усещане и емоция, като топлина или силно вълнение.” ...

Във финалната част на стихосбирката „Обичам те, любов” ярката боя на чувствата сякаш се състява, както самата болка, отразена в стиховете. Светът изведнък става различен, „Любов по здрав”, че желае всичката неподправеност на своя любим, неговата необузданост

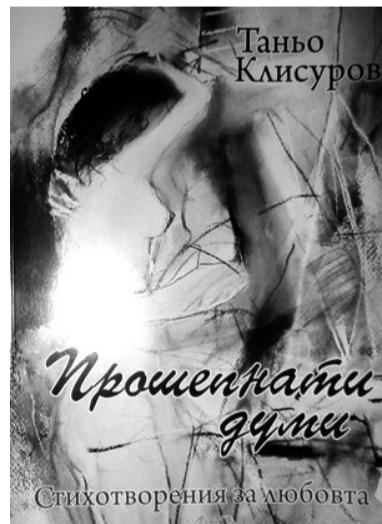
НАМЕРИ МЕ, ЛЮБОВ!
Намери ме, любов, аз не мога
да повярвам, че няма любов.
С теб родена съм, свята тревога,
от кръвта ти, от вечния зов.
Не помагат безсънните нощи,
Не намирам във дългия ден
песента ти, загълхната още
със копнените, скрити във мен.
Намери ме, любов, пощади ме,
не заслужих такава съдба.
С твойте вихри и смях надари ме,
аз те пея във моята душа.
С тебе искам да бъда приюбоя,
които ласкато мие брега,
но и бурна вода след пороя,
като страста и силна вълна.
Намери ме, любов, на умеха
безразлично да дишам сама.
Покори ме, любов, с теб живея,
ти си гълтката жива вода.
Намери ме...

На какво се дължи този обрат в чувствата, че заполнени високо от вихъра на щастливото отдаване на сърцето, се устремяват в друга, съвсем противоположна посока? Очевидно има причина и тя е, че пред нея се затваря една врата. И от тук насетне надеждата за последен шанс минава през болката, която каним само нощем, през прозрението, че всъщност Бог не дава повече за една възможност, че да изречеш „не ме обичай” изисква много повече усилия, отколкото да признаеш: „обичам те”... Истинската любов всъщност остава. Приютява се на белия лист в очакване да бъде докосната „ОНА-ЗИ” нейна струна, осъзнала, че единственото спасение е усещането да бъде потребна, като самия въздух...

И аз спирям до тук. Оставям росно цвете в храма на любовната магия, като знак, че има надежда красивото да се прероди, съмненията да се разпъяснат, бурята да утихне и вратата към вълшебните светове на спасителната нежност и любов отново да се отвори, а пред олтара ѝ да коленичим всички ние, които наричаме с името ЛЮБОВ нашата човешка същност...

Виолета БОНЧЕВА

ОЩЕ ЗА ЛЮБОВТА

Поетът Таньо Клисурев е отгатнал и страховете, и трепетите ви. Хванал ви е за душата и няма да ви пусне, докато и вие самите не се разнежите и признаете, макар и само пред себе си, че човек се ражда и живее за любов.

**„Спасявай ме!” – отчаяно съм викал,
не като мъж – като дете почти...
Такъв не ме познава още никой.
И затова най-скъпата ми ти.**

Ще четете стих след стих, ще се връщате, за да ги прочетете отново и ще оживяват у вас миговете, когато Тя, за кратко или задълго ви е гостувала, за да ви преобрази като честит страдалец и духовен благородник.

**Подари ми нощ като оная –
с тръпката, с красивата илюзия,
че съм се докоснал до безкрай;
с хърлената върху пода блуза.**

А дамата, вградена в строфите, си има име и се казва Мария. Съпругите като нея са винаги красави и вдъхновяващи – от първата целувка до последното недоразумение и разпра в кухнята на живота. Познавам лично тази Мария и ако бях жена, щях да се моля за подобна участ – да ми даде Господ да споделя дните и нощите си с един такъв талантлив автор, който твори любовна поезия, като ме гледа цял живот право в очите. Няма нищо по-нестостижимо за всеки един поет от съчетанието на съпруга и муз за едно-единствено същество. Засега познавам само този благо-

словен събрат, поетът Таньо Клисурев. И мисля, че е наистина щастлив!

**Всичко твое безкрайно ми е
необходимо,
обичам те все така неуморно.
И отсега те моля, запази ми
любовта си,
щом се родим повторно.**

Влюбената душа диша поезия. Тя прави вятърът да бъде „мъжки”, превръща новобранец в генерал и лекува раните ни със сладка болка. Патосът в стихосбирката на Таньо Клисурев е премерен и омекотен, бих казал благ като самия него.

**Приемам чая твой като награда
и ме пронизва всяка бавна гълътка.
И ми е топло, дъхаво и младо.
Тъй бе в момичешката ти
прегръдка.**

Когато има радост за изживяване, той я споделя с любимата; когато набъбне сълза за изплакване, запазва изкуплението само за себе си.

**Болезнен сън теб вече те притиска
на масата под скалпела. И тръпна.
Не друг път, а в минутите на риска
разбирам колко много си ми скъпа!**

Стиховете от „Прошепнати думи” могат да се четат, да се рецитират или изпят, и при всички случаи те ще бъдат еднакво убедителни и въздействащи, защото това са думи на откровението с адрес към пуб-

ликата. Нещо повече – те се превръщат в интимни трепети, още неизречени и неописани от нас самите. Поетовото „аз” е просто един подарен ни от самия него ключ, с който отваряме собствените си душевни трезори и по този начин ставаме негови съавтори. „Обичам те, защото те обичам” се превръща в универсален код на любовта.

Няколко изречения и от професионално гледище. Поетът Таньо Клисурев е име с покритие във времето. За него няма лоши управници, няма неблагоприятен и ограничаващ го обществен строй, няма незаслужени аплодисменти и отличия. Той винаги знае какво иска да ни каже и го прави без много увъртания, с една неподражаема пестеливост на художествените средства. Познавам добре предизвикателствата в тая насока. Нашего брата винаги е изкушен да поръси изобилно своя стих не само с балканска чубрица, но и с кардамон, с чили, с индийско орехче, с рукола и с какво ли не още. И кой може да го спре, освен той самият! Таньо Клисурев чрез този свой стихотворен сборник с любовна лирика отново дава урок на днешните поети. Напомня им, че истината и красотата са самодостатъчни и че те се съдържат в самите себе си.

На добър час с хубавата ти нова стихосбирка, приятелю Таньо Клисурев!

Ботю БУКОВ

Таньо КЛИСУРОВ, „ПРОШЕПНАТИ ДУМИ”, Художник: Злати Златев,
Изд. „Лаген” – Стара Загора, 2016 г.

КОЙ Е СЛЕДВАЩИЯТ? „ГРАДЪТ“ И „ПОРТРЕТ НА ГРАДА“

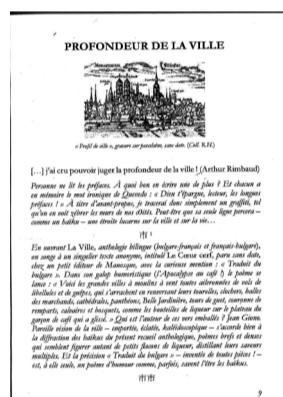
Ама това вече си е съвсем ачик!

Разгърщам този „луксозен тефтер“: твърди корици, внушителни размери, панделка за отбелязване на страниците. Разгърщам и не вярвам на очите си. Ама това вече...
Плагиатството е занятие древно. Днес вече си е жива епидемия. Да те изплашият стават е като да те застигне грипът в зимния сезон. Не знаеш откъде ще ти дойде.

Този път става дума за антология. **Двусъчината хайку антология „Градът“ – 103 български и френски поети, както и автори франкофони, допринесли за утвърждаване на френския език в световното хайку.** Първата хайку антология на тема „град“ – на нея съм съставител. Години обмислях идеята: градската тема, алтернатива на класическата за природата; френски език – франкофон съм, а у нас тези традиции не са от вчера; всеки автор с пет хайку. Поканих и един истински професионалист в преводаческото дело – **Сидония Пожарлиева.** Три години работа над проекта (антологията излезе в издателство „Фараго“ – 2012, под шапката на Българския хайку съюз).

И ето сега изненадата – в гърб! Същата книга излязла с друго заглавие. Или почти същата книга с почти друго заглавие:

ОРИГИНАЛЪТ

„Портрет на града“ (Тук франкофоните липсват, заменини от деветима французи.). Но със съвсем други съставители. Първо издание (2015), три години след първото първо издание.

„Всяка антология е форма на критика“, казва А. Далчев. Изборът е индивидуалният естетически критерий на съставителя. Колко му е да се възползваш от него! Да попрефасонираш чуждия труд и да му извъртиш своя подпись.

Дуото „съставители“ включва: координаторката в проекта на антология „Градът“ (техническо лице). Името й бих спестила на читателите на вестника, тъй като не е свързано с литературните среди – с поезия, проза или преводачество. Споменавам го заради точността на фактите – Велина Цанкова. Без да е написала и ред художествен текст, тя се афишира като съставител на една сложна в структурно отношение книга, изискваща изграден критерий за хайку. Другият „съставител“ – Христо Ке Пелла, беше председател на Българския хайку съюз. Като такъв трябваше да оглави редакционния съвет на антологията. Поради несправление с председателството, през 2011 се наложи да бъде свален. На същото събрание той напус-

на Съюза с аргумента, че в него не членуват талантливи автори. Напусна и проекта (почти всички български автори в антологията са именно от БХС). Да прибавим, че Хр. Ке Пелла не владее френски.

Така единият поназнайва езика, другият пише поезия. Това съчетание се оказва недостатъчно двамата заедно да създадат свое произведение, затова попридърпват чуждото.

Кражба ли? По-точното е – грабеж. Съвсем на светло. Съпроводен и с известно признание за ограбените. В края на книгата четем потресаващото: „За първоначалния замисъл на антологията активно работиха Александра Ивойлова, Даниела Симеоновска, Сидония Пожарлиева.“

Така нареченият „първоначален замисъл“ е завършено произведение, излязло на бял свят по правилата на книгоиздаването: с издателство (каквото плахиатът няма), с копирайт (всички права запазени), ISBN (библиотечен колектор); с редактори, художник и т.н. Антология „Градът“ беше представена на ежегодната хайку конференция с международно участие в Благоевград (2012); по време на Дните на японската култура у нас в галерия „Средец“ на Министерството

на културата – с хайга изложба на градска тема (2012); във Френския институт – с пърформанс (2013). Аналитични статии за нея публикуваха сп. „Пламък“ (от Георги Цанков), „Литературен вестник“ (от Людмила Балабанова) и др.; интервюта със съставителя имаше в пресата, по радио „Христо Ботев“ – „Мултикультурни диалози“; радио „Шумен“ ... Не закъсняха отзивите в Канада, Франция, Румъния.

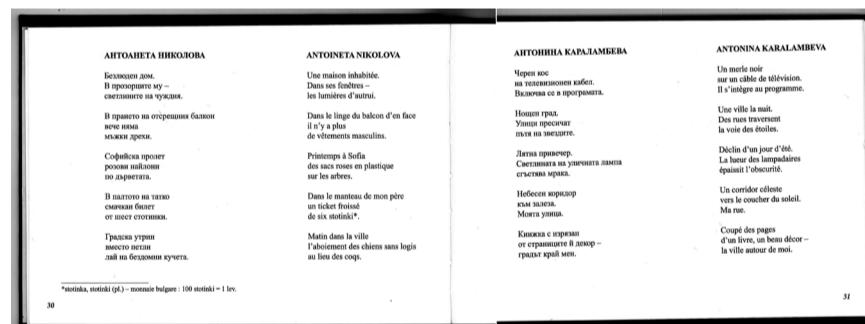
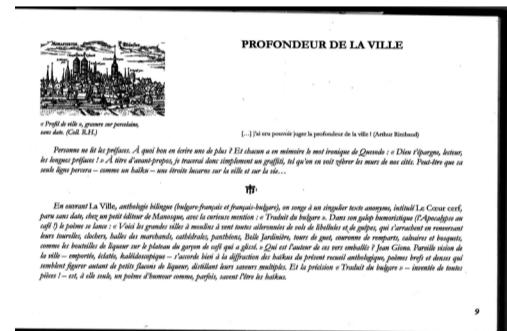
Плахиатът няма издателство – отговорността в случая трябва да се избегне. Но има спонсор. Знае ли дарителят от „Купрум Електра“, че парите му са употребени за кражба на интелектуална собственост? А изданието си го бива! Съкло струващо. Направо да главозамае „невежия“ читател с пищност и висока класа.

Хайку е преди всичко морална категория. За някои очевидно е съвсем друго. Средство за себеизтъкане, защо не и с чужди идеи и способности.

Да попитам тогава: кой е следващият? Кой е следващият, който ще издаде моя проект от свое име? Може би в още по-луксозна опаковка.

Александра Ивойлова

ПЛАГИАТЬТ

Павлина ПЕТКОВА

(хайку и кратки форми)

По лицето - бръчки.
Книгата на живота
разчитам.

Мислите ми
разпилени зрънца от вята.
Храна за птиците.

Потърсих луната.
Открих мрака.
В окото ми - светулка.

В утринта
улових мираж
от обещанията ти..

ПРИЗЕМЯВАНЕ

Земно притегляне.
В прегръдката ти
приземявам се.

Март -
ни зима, ни пролет.
Рожденият ми ден!

ЕЖЕДНЕВИЕ

Сребърни сълзи
по килима на времето.
Капки дъждовни
в длани на есента.
Усмивка на сърна...

ЖЕНАТА Е
ЛАВА И ЛАВИНА

Жената е лава и лавина
с душа като земните недра,
пулсираща,
пламтяща,
изгря ти...

ДУШАТА МИ Е КЛАДА

Душата ми е клада.
Всеки ден
свойта обич
изпепелявам.
Калявам я в бурното море...

Десети национален поетичен конкурс „Биньо Иванов“ – Кюстендил, 2016

Целта на конкурса е да продължи литературната традиция на Кюстендил, за чието обогатяване и развитие има безспорен принос творчеството на **Биньо ИВАНОВ** – поетът, свързал трайно съдбата си с този град.

Конкурсът за поезия „Биньо Иванов“ е ежегоден и се провежда през месец май, под патронажа на кмета на Община Кюстендил - г-н Петър Паунов.

Координатор: г-н Благой Ранов.

В конкурса могат да участват автори от цялата страна.

Творбите (до три непубликувани стихотворения, в четири екземпляра) трябва да бъдат изпратени най-късно до 25 април 2016 г. на адрес:

2500 гр. Кюстендил, ул. „Отец Паисий“ 11

Читалище „Братство 1869“ (за литературния конкурс)

или на електронната поща: chitalishte@bratstvokn.org

като прикачен файл с разширение .doc или .rtf

Конкурсът е анонимен и участниците следва да посочат отделно трите си имена, точен адрес, телефон за връзка или e-mail.

До 24 май 2016 г. резултатите от конкурса ще бъдат публикувани на интернет страницата на читалище „Братство 1869“.

Награден фонд:

* Първа награда - 300 лв.

* Втора награда - 200 лв.

* Трета награда - 100 лв.

Журито ще присъди и б специални предметни награди.

Димитър НЯГОЛОВ

Гервасий излезе от манастирската изба с бакърче бяло вино. В средата на двора вдигна глава към Балкана, заслуша се иолови далечно, приглушен клокочене в боаза под хижата Соколна. Боазът залива манастира и равнината под него със злокобни звуци, за които игуменът знаеше, че предвещават бура.

Върхът над Соколна беше покрит от разръфани облаци. В началото на април все още около хижата имаше сняг, а долу, в долината край Могилино, настъпващо пролетта. Дърветата бяха зелени, цветята в манастирския двор, които Гервасий отглеждаше, бяха цъфнали и по тях жужуха пчели.

Гервасий отвори тежката манастирска порта и се запъти към хотелските стаи, където чакаше Джанко. Както беше с бакърчето в ръка, игуменът реши да се отбие в стаята на двойката студенти, които щяха да тръгват за хижата. Трябаше да ги предупреди за бурята и да ги разубеди да не отиват. Стаята им беше празна. Навсяно скоро бяха тръгнали. Гервасий дълго се взира в пътеката над манастира, но не ги видя и продължи към стаята на Джанко. Отдалеч чуваше силния му глас и зъвна на китарата.

Джанко често гостуваше в манастира. Придружаваха го хубави момичета. Винаги различни. Рядко идваше с едно и също момиче няколко пъти. Ина, момичето с което беше сега, идваше за трети път. Имаше красиво, нежно лице и големи зелени очи, които искриха и попиваха зъвна на китарата и песните на Джанко. Едър, разгъден, загорял от слънцето и вятъра на планината, с посребрена по слепоочията коса, той пееше с цяло гърло. Пееше с чувство и се стараеше да изпълни песните правилно, сякаш беше на сцена пред отбрана публика. Особено при изпълненията по стиховете на Омар Хайям. Мелодиите зучаха различно според настроението му, според гостите, които слушаха, и момичето, което беше с него.

Рядко имаше човек от Могилино, околните села и хижите, който знаеше истинското име на Джанко. Преди много години беше му прикачено името на италианския певец Джани Моранди и всички го наричаха така: Джанко от Могилино. Беше планински спасител, познава го във всички хижи и по радиостанциите го търсеха далечни приети, самотници по върховете, за да чутят негова песен. Истински планински бард, той влагаше при тези изпълнения цялата си душа.

Гервасий влезе в стаята, подаде бакърчето на Джанко и каза:

- Ще има бура.
- Ела, ела! – направи място до себе си Джанко, остави китарата и след като отпи от виното, добави: – Ще изпее най-нежната песен на Омар Хайям.

После поднесе бакърчето до устните на момичето:

- Пий, любима! Това е най-хубавото вино на Гервасий.
- Ина отпи, а Джанко се наведе и я целуна нежно по устните.
- Ще има страшна бура! – повтори игуменът.

КОНФУЦИЙ И КАЛИНКАТА

- Слушай, слушай! – Джанко нагласи китарата и стаята се изпълни с нежна мелодия.

Двамата бяха приети и съученици от Могилино. След гимназията пътищата им се разделиха. Джанко беше студент две или три години, след това работеше на различни места, докато накрая стана спасител в хижата Соколна. Най-после беше намерил своето призвание, свободата и волността, без които не можеше да живее. Обичаше мига, днешния ден, помагаше на хората. Беше превел през планината и спасил стотици туристи.

Гервасий вървеше по своя път. След семинарията и духовната академия стана игумен на манастира. И отново двамата се срещнаха. Гервасий беше задълбочен, четеше много, приемаше философски света и общаше да отглежда цветя. Беше превърнал манастирския двор в красива цветна градина. С Джанко си приличаха само по две неща: любовта към планината и бялото вино. Гервасий също беше запален планинар и често заменяше расото с туристически екип, за да участва в спасителни акции. В манастира имаше радиостанция и игуменът помагаше при издирането на злачести туристи.

Джанко отпир отново от бакърчето и продължи прекъснатата песен по Омар Хайям. Когато свърши, се обърна към игумена:

- Ако искаш, Гервасий, да си щастлив един ден, напий се! Така е казал китайският мъдрец Конфуций.

Гервасий беше слушал стотици пъти философските откривания на Джанко, знаеше целия му репертоар, както репертоара на песните му, но въпреки това промърмори:

- Грехота е да говориш за Конфуций в манастира.

- Защо? Китайците вярват в него. Той е техният Бог. И не е грехота, щом съветите му са мъдри.

- Добре, напий се, щом искаш да си щастлив!

- А сега слушай, какво е казал още Конфуций: ако искаш три дни да си щастлив, люби се с хубава жена!

Отец Гервасий погледна за миг красивото лице на Ина, сведе глава и поглади брадичката си. Знаеше и третата мъдрост на Конфуций, но изчака да я чуе от Джанко.

Джанко разпери ръце и стаята се изпълни с гърленя му смях. После удари нестройно струните и почти извика:

- Ако искаш цял живот да си щастлив, отглеждай цветя! Мъдрец е бил този Конфуций. А ти си щастлив, Гервасий, щастлив!

Джанко продължи да свири и пее. Въпреки силния му глас, Гервасий долавяше неприятното посърцяване на манастирската порта и дървените стълби. В една от паузите между песните каза:

- Бурята започна, а студентите са тръгнали към хижата.

Джанко рязко се изправи, излезе с игумена на чардака и двамата се заслуша в тънена, който беше станал силен и продължителен. Обадиха се по радиостанцията до хижата, но оттам отговориха, че студентите не са пристигнали.

Над манастира падаше мрак. От върха на балкана бурята навяващ сняг, а Джанко и Гервасий знаеха, че бурите в ранна пролет бяха опасни и често вземаха жертви. Балканът беше коварен в този сезон, когато пролетта беше се настанила трайно в долината, а върховете още не се разделяха

със студа, мъглите и снега.

Върнаха се в стаята при Ина, но виното вече не се услаждаше, а китарата беше захвърлена на леглото. Няколко пъти се обаждаха до хижата. Студентите трябаше вече да са там. След поредния отрицателен отговор на хижата, Гервасий и Джанко се спогледаха. Трябаше да тръгват.

Ина беше се свила на кълбо в леглото, завита с одеало и трепереше. Не толкова от студ, колкото от неприятното скърцане, обхванало целия манастир. Джанко се облече, взе необходимите неща – фенерче, брадвичка, въже, радиостанция, коняк, одеало – целуна момичето и прошепна:

- Почакай ме тук, скоро ще се върнем!

Преди да сложи ръкавиците, Джанко изпъна лявата си ръка пред лицето на Ина.

- Погледни, погледни! – извиваше дланта и пръстите си пред очите на момичето. – Виж, калинка! Пролетта е дошла, а ние се страхуваме от бурята.

Калинката лазеше по едната ръка на

по ледения улей. Опита да се задържи, но ръцете му безпомощно се пълзгаха по гладката повърхност. Левият крак го болеше. Не усещаше и не можеше да свие коляното си. Главата му бучеше. Падаше дълго, дълго, пълзгаше се безшумно като че ли цяла вечност. Най-после свличането спря. Искаше да се изправи, но остри болка прониза тялото му. Нямаше сили да мръдне. Времето бавно спираше. Талазите на бурята отмерваха последните минути. Джанко се сливаше с ледения сипей, замръзваше и само помръдането на калинката поддържаше съзнанието му. Ласката на калинката се разстилаше приятно от дланта по цялото му тяло. Джанко се отпускаше, сякаш отдален на милувките на жена. На най-нежните ласки, които някога е получавал. И с бляснена усмивка скованите устни шепнаха:

- Калинката, калинката...

Гервасий отдъхна облекчен. Беше стигнал до реката и отдалеч забеляза проблясъците на огън в заслона, образуван от две скали, надвесени над реката. От входа видя студентите прегърнати, седнали на нара край огъня.

Игуменът напразно се обаждаше през няколко минути до хижата. Джанко не беше пристигнал, нито беше се обаждал. Бурята ставаше все по-силна. Пред входа на заслона се образуваше пряспа. Между двете скали, образуващи заслона, имаше малка пролука, през която димът излизаше като от комин. Там, на ръба на скалата, бяха кацнали две премързнали врабчета. Врабчо беше изпъчил гърди, а врабка беше се сгущила в него.

Гласът на Гервасий прегръжна от усилията му да се свърже с Джанко по радиостанцията. Напразно.

На разсъмване бурята внезапно утихна. Балканът беше величествен със снежната си покривка. Беше тихо и чисто, хижата се виждаше измамно близо и на Гервасий му се струваше, че ако извика, ще го чуят. Но отново и отново по радиостанцията не можеха да се свържат с Джанко.

Намериха го чак на обяд. В дъното на боаза, свлечен по безкрайния леден сипей. Джанко беше замръзал и със счупен крак. Дишаше едва-едва. Устните му се движеха с големи усилия, не издаваше звук, но по движението им Гервасий долови изтръгнатия от скованото тяло болезнен стон:

- Калинката, калинката ...

Свалиха го в манастира. Когато смъкваша лявата ръкавица, превърнала се в ледена топка, Джанко с последни усилия дърпащ ръката си, а после загуби съзнание. Изтръгнаха ръкавицата и в топлината на стаята малката калинка пропълзя по мраморните пръсти и литна. Джанко не усети последната ласка и няколко часа след постыдане в болницата, почина...

На гробището в Могилино освен планинарите, имаше много млади, неутешимо плачещи жени, които могиленци не познаваха. Хижарите помолиха Гервасий да пуснат касетофон с песни, изпълнени от Джанко.

Игуменът дори не помисли, че може да го обвинят в нарушение на ритуала. И стана чудо. Джанко приемаше прегърдката на земята с песен и зъвън на китара. Пееше с цяло гърло и потъваше завинаги. Стоновете на живите гълхнха пред мощния му глас.

А малко преди това в надгробното си слово Гервасий каза думи, които никой не разбра:

- Човек може да бъде щастлив и след смъртта си, ако е спасил поне една калинка...

Иван АНТОНОВ

ОВИДИЙ

„По този бряг Овидий е вървял.“
Гр. Ленков

Сънувал е на този бряг Овидий,
под чуждото небе с нозете си вървял,
навярно е мечтал самотникът да види
изгубения Рим от мъдрост натежал.

Ала напразно мислите натам го носили,
потъвал бавно Рим във гибелен разкош,
напразно подир залезите в Томи просило
сърцето светлина за идващата нош.

Тук единствен зрител от арената,
той гледал вечния прибой на морските вълни –
гладиатори велики на вселената,
надживели всичките човешки дни.

Отдавна плаче може би морето за Овидий
и стъпките му още помни този бряг,
а ехото им времето затворило във мида
навярно ще ги върне пак.

ДИХАНИЕ

В памет на Йордан Кушев

Едно дихание и хиляди надежди –
с това животът ни удостоява.
Незрящото око, което ни повежда,
проглежда в нас, когато всичко отминава,

когато болка във душата е останала,
звукът, когато се спотайва в тишината,
а тишината е кървяцата ни рана
от викове замръзнали и от умиращ вятър.

Едно дихание – какво след него е живяло,
какви ли мисли е пренесло
през неговото време тленното ни тяло,
какви тегоби във пътуването ни нелесно?

А всичко истинско за разума остава скрито
и само изтъняват тихите ни чувства,
и губят се в пространствата следите
на съкровеното у нас и блудствата.

Едно дихание и после спира
тъй дългото вълнение в сърцето,
мълчанието неотменно дирижира
звука последен в партитурата на битието.

ТРАКИЙСКИ МОТИВ

В памет на Павел Матев

Защо ли в миг за мене непонятен
под стрехите във Тракия си спомних
словата мъдри на поета Павел Матев,
изгряващи от залези огромни.

Те никак тихи са и приглушени –
слова на обич, на тъга и горест.
О, те са птиците, от свободата си пленени,
които ме поглеждат бащински отгоре.

И носят като благослов гласа му топъл
над светлите води на вечната Марица.
Дочувам истински тревожния му вопъл
за честния човек, за литналата птица.

Дали душата зажадя за думи прости,
втъкани във прекрасна песен
или отчаяна от аргантни гости,
потърси пак поета из просторите небесни,

но в нея стиховете зазвучаха
като спасение в бездушието тъмно.
А в Тракия в една случайнана стряха
две лястовици чакаха да съмне.

Божидар БОГДАНОВ

БОХЕМЪТ

На Хр. Фотев

Поэзията - дълъг запой,
при който авторът
бавно изпива света
съзерцавайки
отраженията му в чашата.
Преди екстазът да заговори
с езика на делфините.
Преди жената да засияе
със светлината на тялото си.
Преди старостта да проходи
като бавна елегия.
А бутниката свърши
съвсем неочеквано.

НАКОЛНО ЖИЛИЩЕ КРАЙ ДУНАВА

На Н. Кънчев

Роден в равнината,
полският пейзаж го тегли
към река от идиоми,
към ирония над идиоти,
дето няма как да знаят
де е митницата на безкрай.
Безработен, все работи:
при Мария и при Федя.
В спомени за своите детство
или блъскави мадлени,
носи светлото си име.
Той живее - нашироко.
Със тополи за подпори
на небесното си царство.

КЕНТАВЪРЪТ

На К. Павлов

В началото беше кон.
Антрапоморфен кон,
който печелеше надбягванията
на две обиколки...
Ефебът беше изпреварил всички,
даже времето си.
И се превърна във кентавър.
С пророчески стихове,
които никой не печата.
А другите излизат със снимки:
канапетни поетеси
поети блюдолизци.
Далеч е Коста,
някъде в Курило
където пуска змии
да се разхождат на езика.
А там, под Боянския водопад,
две бутилки водка
не стигат, за да се сдружат
с лъвската съдба на Левчев.
В утробата на кита е уютно,
дават му поне цигари.
И дълго търсят с акваланги
угарките от вътрешния глас.
Но даже и литературните ченгета
не разбират текста
камо ли подтекста.
Ето я най-сетне светлината,
ето я усмивката на Иван.
“Добре дошла, свобода!”
Късно е старият кон да иззвили.

Из “Метафизика на движението”

Х.Атанас ДИМИТРОВ

ВИДЕНИЯ

В края на безкраен юлски ден
вunesa от зноя аз видях:
Момче на улицата бoso
до глезени в бялата прах,
във топлата прах на Загоре.
Залязваше слънцето,
клоните тъжно
протягаха сенки.
Изписка птица в здрача
уплашена от сянката на орлови криле,
разперени могъщо във средата
на притихналия град.

Дочух далечен звън на саби.
Видях коне с копита, чаткащи по калдърма.
Дочу ми се и непозната реч –
дали са траки, римляни, славяни,
дали не са пък византийци, турци?
До мен видях като кипариси строени
в сумрака
сенките
на моите предци - тракийски воини.
Обърнах се и взрян видях един от вировете на Бедечка.
Оттам пък чух
далечен детски гълъч
във летен слънчев ден.
И после бях в черешови градини,
където гонеха хлапета
пазачи с пушки
заредени с морска сол.

А после изведнах настъпи топла лятна вечер.
Прибираме се за града и преминаваме Кара Сиврия.
Звездите заблещукаха, а сме едва
достигнали Аибунар в планината.
Дали момичето до мен в тоз час
вървеше бавно, все по-бавно,
накрая спря и легна на тревата.
Сазлийка шумолеше бистра ниско долу,
Луната светеше отгоре отмаяла.
Нощта притихна във очакване какво ще стане.
И спомних си, че птиците замъркнаха тогава,
тревата не шумеше,
не се помръдваха дърветата в седефен цвят.
А утрото дълбоко спеше,
заровено във тази дълга и омайна нош.

Събудих се от унеса с почуда
и виждам, че не съм във планината –
в града съм, но пък няма го Алана,
нито пък двете минарета,
не виждам старата чаршия
в прозорец с кърваво мушкато,
но свети Ханчевата къща,
отсреща църквата е съща.

Очи затворих натъжен
и мигом бълсна паметта ми
наситен липов аромат.
И схванах, че стоя пред Океана.
Вълните дърпат пясъка под босите ми ходила,
а аз съм се отнесъл в спомени
за мой стар хилядолетен град.
Видения се вместват трудно
в писменото мъртво слово,
но аз опитах и помислих
как някой ден съвсем случайно
осиротяваме внезапно,
но заедно оставаме със близки хора
във спомена за миналите дни,
с мириса на окосените ливади,
на борова гора
и чувството, което те подтиква
да тичаш срещу вятъра с предчувствие за нови срещи.

Стойка МАРИНОВСКА

* * *

Все се чудя как да те опазя –
не от други - от самата мен,
че от обич даже те намразих,
мир не зная, нито нощ, ни ден.
И да дойде и за двама краят,
и отворят райските врати –
щом ме питат: „В Ада или в Рая?”,
пак ще кажа: „Гдето си и ти!”

* * *

Не искам в стих да те заключа,
душата ти ще страда там,
но ако с тебе туй се случи,
да знаеш, че ще бъдеш сам:
заключен сам във моята книга,
с окови – думи, паднал в плен...
Затуй повярвай, че ти стига
да бъдеш не в стиха, а в мен...

* * *

Разглеждам си чертите на лицето,
гадая аз съдбата си по тях.
Оттук ми почва пътят към сърцето,
по него се излива моят смях.
Разглеждам и чертите на живота,
огънал се по мойте рамене.
Смъртта го дебне и към връхна кота
изкачва се, дори на колене.
Разглеждам и чертите в мойте длани –
кодирани от Бога ми са, знам.
В едната твойта буква е вдълбана
и все припламва огънят оттам...

РАЗМИСЪЛ

И защо ли казах ти тогава „сбогом”?
И защо ли злобно махнах със ръка?
Затова ли, че след време да не мога
пак да те обичам, Господи, така?...
И защо ли питам? Кой ли ще ми каже!
Щом тогава тъй внезапно съгреших.
Тази дума „сбогом” бавно ще ме смаже
и какво от туй, че вече ти прости?

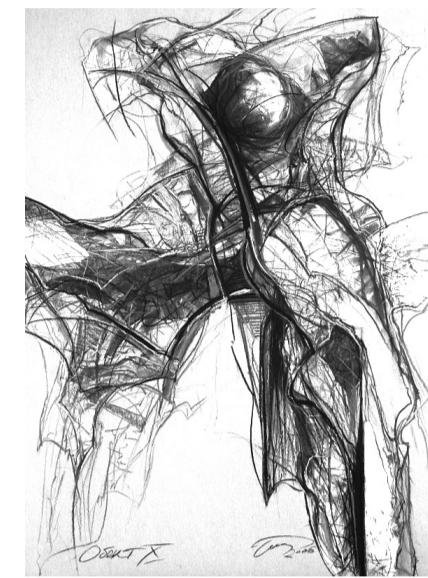
* * *

Не си ли златната окова,
душата приковала в мен,
че тъй проникна в моято слово
и здраво ме държи във плен?

Не си ли огънят запален
от погледа ми замечтан?
Или мираж си с пламък ален –
овъглен спомен разпилян...

ОТКРОВЕНИЕ

Знам, че ти дадох аз обич голяма.
Истинска обич – и вярна, и пряма.
Тя не угасва – жарта ѝ все тлеет –
мен да ме няма – тя пак ще те греет.
Знам, че ти дадох, наред със сълзите,
слънцето, дето ми греет в очите.
Дадох ти бели отворени друми
с честна душа... за две хубави думи...

*Рисунка: Иван БОЧЕВ***МАЙЧИНО СЪРЦЕ**

Един от програмираните ни почивни дни започваше. Знаех от вечерта сценария, по който щеше да протече. Съпругът ми – запален шофьор-любител, обикновено казваше „Добро утро“ и допълваше „Тръгваме веднага“. Сядайки в любимата ни кола, която кръстосваше пътищата на България, всезвестния „Москвич“, се озовахме бързо в покрайнините на индустриския град Варна, отправяйки се към неизвестния за мен район на едно от малките китни селца на Лудогорието. Мои ученици ме канеха на гости и по-точно един от тях настояваше да изпълня поканата на баба ми. На Комитовото ханче се настаниха на задната седалка младежите. В ония години потокът на колите бе по-малък. Съпругът ми като шофьор на предната седалка и аз - като помощник, се чувствахме комфортно. Свикиали със скорост над 100 км в час, скоро се озовахме край блоковете на Ветрино – познат варненски регион. И така, всеки със своята емоционална същност се забавляваше. Само шофьорът работеше, а ние, вглъбени в събитията на предстоящия ден, предвкусахме радост. Моите приятели нетърпеливо очакваха да ги посрещнат родителите и семействата им. Само аз, гледайки красивите природни краийски дървета, се питах: „Защо сега ме канят? Нещо в това семейство не ми е известно.“ Само башата на Милен (по новите имена от възродителния процес) беше идал на родителска среща – интелигентен, любящ баща, оставил у мене прекрасни впечатления. Не очаквах това настояване да им гостувам. Ето че наближихме Разград. Бях захласната от неизвестната досега за мен природна красота на този кът от моята България. Милен, който стоеше зад гърба ми, радостно се надигна и каза „Другарко, стигнахме нашето село!“ Баща ми, отворил широко порти като за мили гости, покани съпруга ми да гарира колата в двора. Здрависаха се по мъжки и темата на шофьорски разговор започна: „Как, слуша ли Москвичът? Имам добър гараж, ела навътре.“

Милен, като възпитан внук, ме поведе към баба си и майка си, застанали на парадния вход на къщата. По всичко личеше, че тук живеят работни и щастливи хора. Той радостно целуна близките си и бабата ми покани да вляза в нейните покой. Не познавах този край и ме изуми изящно подредената стая на възрастната жена.

- Благодарим ви, учителке, че дойдохте. Аз настоявах пред внука. Знаех, учителке, че се казвам баба Фатиме.

становката – смесен ориенталски интериор с изключително привлекателни миниатюри, картини и битова тъкан от този край. Баба Фатиме се поуспокои, отпусна ръцете ми и както е прието, каза зъвнъко:

- Чувствайте се като гостенка в моя дом. А сега учителке, да ви кажа темата на разговора, който ни предстои. Болката, дълбоката тайна на моя живот ме накара да искам среца с вас. Аз имам две деца, двама сина – единият, който ви посрещна и другият, далече от мен. Ожених първо големия, за снаха ми, дето ви посрещна, красива, работна и достойна, но пет години нямаха деца. Този двор беше мъж и очакване за всички. Най-после решихме да оженим и малкия син. Тяхната първа рожба дойде още първата година. Колко щастлива бе голямата ми снаха и големият ми син, като държаха детето на своя брат! Не излизахме от двора – чуждите хора не можеха да ни помогнат. Аз се топях, линеех, каква съдба за моите левенти-синове. Един ден малкият, който имаше по-буен нрав, ми каза:

- Мамо, баща ни вече не е на този свят, ти си ни и майка, и баща. Разбрах как мога да си извадя изселнически паспорт и искам

да отида в Турция със семейството си.

- О, вие сте жена и ще ме разберете, сякаш покрива на стаята падна на главата ми. В тази къща нямаше да има живот. Защо ли хранех толкова надежди, сърцето ме душеше, събрахме се всички на вечеря без малкото, което беше ангел на моя живот. Откъде събрах душевни сили, станах правя, пригответих молитвени ръце и произнесох моето крайно решение: Четиридесет сте тук, аз еднакво ви обичам, аз нямам дъщери, вие, снахите ми, сте ми като родни деца. Уважавам вашето желание – ти отиди с жена си в Турция с изселнически паспорт. Никой от съседите ми не знае на коя снаха се е родило дете. Него,

малкия, красивия, скъпия на всички на сърцето, оставете на брат ти и на снаха ти, тя ще е грижовна майка, аз ще ги подкрепя до края на живота си. А вие сте млади, прегърнах малката си снаха, треперяща, завъртя се на бебесния свод на моя печален живот. Сякаш от дълбините чувах гласа на съпруга си: „Права си Фатиме, така е най-добре за фамилията. Корените са ти български, а моите и вярата, и земята са на турска страна“. На другия

ден с паспорта и своята кола малкият ми син, с младата си жена, замина в далечния свят, там на Босфора, на цариградските палати, както в една песен се пее. Внукът ми не ги видя повече, нито ги помнеше, той беше толкова малък, че грижовните си майка и баща галеше с ръчички, поднасяше шепните си към моята уста, сякаш да го целуна и благословя. Така до първия учебен ден, баща ми го заведе с голямата кола. Връщайки се от Варна, той каза:

- Майко, бъди спокойна, учителката, която ми е класна, е друг човек и тя е споделила с учениците, че има две родини, че пише на две азбуки и говори два родни езика. Но нейният дядо, последното му желание е било, да стане българска учителка, на децата на неговия народ.

Старата жена падна на колене пред фойерверка, в който ме беше настанила, по нейния верски обряд, и почна да се моли да й обещая, че ще се грижа за Милен като за свое дете.

После влезе снаха ѝ, за ръка ме заведе в разкошна трапезария, където гощувката на мъжете беше започнала, тримата - баща

и син, и моят мъж вдигаха наздравица за бъдещия хубав живот. Присъединихме се и ние с баба Фатиме. Милен я прегръщаше горещо. Майка ми ни сервираше. Всичко беше приказно, изрядно. Като среща между приятели. Часове по-късно потеглихме обратно от чаровното селце към морския град, че понеделник беше работен ден. Трудна седмица и за моето семейство, и за ученическия ми клас.

*****

На абитуриентския бал, Милен и родителите му бяха най-щастливите сред другите 30 семейства. Четири години аз бях живяла с болките на всяко от тях, но тая история, майчиното сърце на баба Фатиме, ме трогна и остана незабравима в паметта ми.

През дългите години на прехода не позволихме на болестта отчуждение да ни порази. Много от нас заминаха в друго битие, сред гробищните паркове. Един ден телефонът ми звънна и се обади моят ученик Милен, внукът на баба Фатиме. Както е официалния речник: „Госпожо, моя учителка, честита Нова година. Аз идва от Истанбул със сина си. Бяхме на гости на моята стринка и чично в Истанбул. Нали си спомняте, те отдавна се бяха изселили. Срещата ни се състои. Синът ми, прекрасен младеж, вече шофьор на скъпа кола, не можеше да се нарадва. Какъв прекрасен град, госпожо, е Истанбул. А роднините на моя баща ни посрещнаха чудесно. Ние си живеем пак в старото ни село, във фамилната къща на моя дядо и баба Фатиме, която вие познавате.“ Милен вече е 50-годишен и ни свързва човешка дружба и приятелство. той добавя:

- Моята стринка не ни пускаше, прегръщаше ни, вкопчила се беше в мене: „Ела си, остани тук, в Турция“. Аз не мога, не мога, учителко. Засял съм на съселяните си много земя. Арендатор съм. Това е българска земя, на моите деди. Аз ще си остана тук, поне цветя, в знак на признателност да занеса на гробовете на дядо и баба, на майка ми и баща ми...

*****

Дълги са нощите на учителските спомени. Щастие прелива в моето всеотдайно сърце, раздавало се дълги години в най-трудния учебно-възпитателен процес на човешката дейност. И все мисля - колко са необятни съдбите на хората по Балканските кръстопътища...

Мария ВАЧЕВА

ЛИТЕРАТУРЕН ПРЕГЛЕД НА ПОЕТИЧЕСКИТЕ КНИГИ В БУРГАС – 2015 г.*

Владимир ШУМЕЛОВ

На 4 декември 2015 г. в Община Бургас тържествено бяха връчени Годишните литературни награди за книги от бургаски автори. Жюрито в състав – председател Йорданка Ананиева, зам.-кмет по култура и образование, и членове – директорът на Дирекция „Култура и връзки с обществеността“ Весела Йорданова и Петър Парушев, началник отдел „Култура“, определиха победителите на база на критическите доклади и експертното становище на литературните критици: Владимир Шумелов (В. Търново) – в раздел „Поезия“, и Иван Карадочев (Шумен) – в раздел „Проза“.

Жюрито присъди наградата за проза на Община Бургас – плакет „Петко Росен“ – на Милка Иванова за сборника ѝ с разкази „Приятелят Дон Пабло“, наградата плакет „Легас“ получи Николай Фенерски за романа „1994“, а наградата за поезия – плакет „Христо Фотев“ – отиде при Донка Димова за стихосбирката ѝ „Превод на ежедневието“.

Наградите връчи заместник-кметът на Община Бургас г-жа Йорданка Ананиева.

В Годишния литературен преглед на Община Бургас през 2015 г., раздел „Поезия“, участваха 16 автори с по една поетическа книга. Според Статута на прегледа (раздел IV, т. 1) един автор – Георги Гаврилов – отпада. Според справката от различни предишни години, броят на подадените за участие книги в Прегледа е в утвърдения вече лимит между 10 и 20 книги, което говори за една работеща система на категоризация и оценка на книгите в рамките на година, за едно дисциплиниране на писателския и издателски механизъм, но когато стане въпрос за качество, броят вече не е от съществено значение. Някои от тазгодишните участници са и участници в миналогодишния преглед (Светла Гунчева, Милка Стоянова).

Издателствата, подготвили книгите за печат, са преимуществено бургаски – „Либра Скорп“ (6), „Знаци“ (4), „Информа притн“ (1); другите са небургаски – „Фабер“ (В. Търново, 1), „Онгъл“ (Варна, 1), „Дизайн Студио Скрипт“ ЕООД (Пловдив, 1), но най-радостен е фактът, че вече работи, и то активно, издателството на обединените бургаски писатели – „Бургаска писателска общност“, под чието лого вече излязоха няколко качествени книги. Три от книгите излизат с финансовата подкрепа на Община Бургас.

В оценката за издадените и предоставените за Прегледа книги съм включил такива параметри:

– качество на художествения текст (което изисква прилагането на различните видове компетентност – литературна, социокултурна, текстова, езикова);

– вписване на книгата в контекст – в творчеството на автора, в литературната поетическа биография на Бургас, в общата литературна картина на България през периода;

– качество на книгата като издателски продукт (полиграфия).

Номинации за издадени книги в Бургас през периода 10.11.2014 до ноември 2015 г. за награда „Христо Фотев“ и/или „Легас“:

1. Донка Димова за книгата „Превод на ежедневието“ (ред. Роза Боянова, худ. Румен Михайлов, изд. „Фабер“, В. Търново, 2014).

Дебютната стихосбирка на Донка Димова има несъмнени качества на отлична поетика,шлифована в литературното студио

, „Митични птици“ на Роза Боянова, която е и редактор на книгата. Отлично книжно тяло, дело на известното изд. „Фабер“ от В. Търново, с умело и ненатрапчиво присъствие на илюстративна визия – дело на художника Румен Михайлов.

Стиховете ни внушават носталгия, но и мъдрост, радост и тъга от срещата с други хора и топоси, други култури и родните корени. На пръв поглед разнопосочни тематично, те са центрирани около пътя и намирането на Изход. Докато в първия цикъл „За градовете и техните момичета“ лирическият герой „пътува“ из градове и места, които са и български, но и чужди топоси, чувствата и възторзите, вдъхновенният и тъгите са продиктувани от кратък спомен, среща в миналото, музикална пиеса, но въпреки носталгичните нотки, тези стихове носят много настроение и позитивизъм. Във втория цикъл „Превод по „пътя“ темата е завръщането към родното (Бургас, морето, „къщата на Нуши“), към неотменимо променилото се (избягало) време, към нещата и чувствата, които никога няма да се върнат в този вид, към тяхното въображаемо. В този смисъл диалектиката е важен стимул за разкодиране на стиховете тук, но не бива да забравяме и техните втори и трети пластове, изразени чрез различни стилистични фигури (асонанс или алтерация, но не само), които сътворяват от фактите не социални или патриотарски стихове, а голяма, надрасната границите на националното модерна поезия.

2. Иван Сухиванов за книгата „Нямо кино“ (ред. Елка Димитрова, граф. дизайн Петра Лимоза, изд. „Либра Скорп“, Бургас, 2016).

Стихосбирката „Нямо кино“ на Иван Сухиванов се издава с любезното съдействие на Община Бургас, което означава, че е спечелила финансиране по Програмата за издаване на книги от бургаски автори за 2015 г.

Поезията на Сухиванов е вид реставрация – на спомени, гледки и пейзажи, герои със съмтно минало, на отделни мигновения, след които „притваряят очи / уверен / че не съществуваш“ („мотел, някъде в Америка“) – като в лента на Вендерс. Това е екзистенциална поезия, в която картините и състоянията са леко щрихован и привидно статични, в състояние на разпад, руини и деструкция, а времето е спряло в метафизичен унес; поезия не е наличности, а на липси. И ако „лакуни“ беше ключовата дума-метафора на първата му стихосбирка, тук витаят седименти, прашинки, сенки, цветове, светковици, отражения, амфори, Исус, пусти улици, фъон, обвити в „серпантини от думи“, на които „страхът променя значенията“. Стихове, родени от един своеобразен солипсизъм, в който епистемологически и Америка, и Атлантида, целият свят и нашите спомени и гледки са плод на авторовото въображение и са само в неговото съзнание („истинският свят е татуиран / отвътре / на клепача“). И един минимализъм, който в случая е и функционален.

В книгата наблюдаваме едно редактирано редуплициране на стихове и идеи от предишната му стихосбирка „Томи. Нощна смяна“ (2014), което тълкувам двупосочено: като авторски недостиг и слабост и като плюс – в случай, че упътнява общата фактура на книгите мо досега и ги доразвива в нови идеини посоки.

Концептуално изградена книга с великолепна полиграфия и графичен дизайн.

3. Милка Стоянова за книгата „Мимоходом“ (ред. Калина Тельянова, худ. Албена Попова, изд. „Бургаска писателска общност“, Бургас, 2015).

Седемте дяла на книгата, означени цифено, събират погледи на лирическия

герой, преминаващ покрай нещата от живота (си); погледи/гледки без заглавия, ей така „мимоходом“, уж „покрай другого“. Погледи, които започват от „отсрешните светове“, към които вървим (но знаем, че те са „схoden на нас свят“); погледи, които наративизират един свят, повече морски, отколкото сухоземен, в който всеки кадър се навързва със следващия и създава една вселена, повече интровертна, отколкото екстровертна, и където непрекъснато „погледът се удължава“ към безкрайността. Фрагментизирана поезия, пълна с топлина, приятелство и „лична биография“, с внимание към щрихи и детайла, която непрекъснато ни връща към себе си и ни кара да я препрочитаме (а това не е малко).

Много добра модерна поезия с добър редактор и художник. И чест за книгата е, че е издание на „Бургаска писателска общност“ – издателство, което с първите си книги през 2015 г. вдига високо художествената си летва за поелите да правят книгите си чрез него.

Обща констатация за качеството на представените книги: слаби или близко до средното равнище книги – на Стоян Шахларски, Цветанка Тодорова и отчасти Теодора Вълевска; добро средно равнище на поезията, която свързвам с книгите на Радка Илчева, Константин Корадов, Кети Стоянова; много добро и отлично равнище – автори като Донка Димова, Иван Сухиванов, Роза Максимова, Милка Стоянова, Ирина Войнова, Светла Гунчева; извън класацията, въпреки техни несъмнени достойнства, поставям книгите на Пейо Пантелеев „От любов изгярям“ (което е антология) и жанрово смесената „Песента на вечния календар“ на Теодор Вангелов.

Отделно от номинираните три произведения искам да акцентирам върху книгите на Роза Максимова „Асиметрии“/, „От двете страни на времето“, на Ирина Войнова „Сълзи на огъня. Част втора. Госпожа Поезия“ и на Светла Гунчева „Портрет нарисуван с въглен“. Това са поетеси с интересна житейска и творческа съдба и доста книги зад гъбра си, от което несъмнено следва и очакванията да са по-големи. С малки изключения те са се справили със задачата си да изградят свои неповторими художествени светове, които ни въздействат по различен начин.

Специалните ми адмирации са за книгата „99 лимърика с български привкус“ на Живка Иванова (като литературен вид, твърде необичаен и неразработен за българското лирическо пространство).

* Резюме на доклада.

Донка РАЙНОВА

ЗАПАСЯВАНЕ

Чужди и роднини близки и съседи, кой където мине все за утре гледа нещо да запази нещо да си вземе.

Но далеч от тази мисъл съм от време и дори спасена от такова щение. Аз съм запасена с векове търпения!

ВИДОВЕ ВОДА

Вода за напиване; вода за наливане; вода за подливане; вода за проливане; вода за изчистване; вода за накисване; вода за изпаряване; вода за вледеняване; вода за кипене; вода за гасете; вода за джапане; вода за натапяне; вода за давене; вода за шаване.

Както сме в криза, видът на водата влязъл в цената скъпо излиза!

ГОЛГОТА

Жива мисъл ме мори; ако имах два живота, щях ли да поискам три, щом се раждам за един, а живея половин?

На акула ли в устата? Ами, храброст глуповата! В миша дупка ли тогава? С лоша, чужда помощ, става!

Питам тоя, питам оня, всеки ме ругае, гони: „Трай си, я си стой на мира и в очи не се навирай!“

ЖАЛКО

Ако имахме вулкани да ни ръсят с лава, пепел газове-зловония; ако имахме през ден-два земетръси щяха да ни бъркат и с Япония. Но далече от природни катаклизми, по природа и за зла ирония, както в нас вилнее бандитизма няма да ни вземат за Япония!

**Донка РАЙНОВА,
Черно на бяло, сатира,
ИК „Стършел“, София. 2015 г.**

Рисунка: Иван БОЧЕВ

Адрес: 6003 Ст.Загора, ул.Хр. Ботев 4

Главен редактор: Йордан АТАНАСОВ

тел: 042/649-110 , 042/980-088, GSM 0888790135

Зам.главен редактор: Красимира БОЖАНОВА

Редактори: Румен СТОЯНОВ, Иван БОЧЕВ

Издател: НЧ „Даскал Петър Иванов“

e-mail: lit_glas@abv.bg

Интернет страница: literaturenglas.com

IBAN: BG14 UNCR 7630 1074 8633 90 BIC: UNCRBGSF

УниКредит Булбанк Стара Загора

Печат: „ЛИТЕРА ПРИНТ“ АД - Стара Загора

Не се връщат и не се редактират материали!

Аbonament - само в редакцията

Алеши ДЕБЕЛЯК, Словения

(1961 - 2016)

Автор на 14 есеистични и 8 поетични книги. Сред есеистичните му сборници са: *Меланхолични фигури* (1988), *Тъмното небе на Америка* (1991), *Мракът на идолите* (1994), *Балкански мост: есета за литературата на югославската Атлантида* (2010).

СЪВЕТ КЪМ МЛАДИЯ ПОЕТ

Преди да се оставим да ни хванат като виешки кучета пред барака, напусната от обитателите, разяджащ страх от неизвестни топове, подземни тунели до свободни територии.

Преди да се оставим да ни прокълнат като пророци, не чухме новините за правата на животните и на растенията, камъните не забелязахме, а спящите почувахме и покорни химни пеехме.

Преди да се оставим да ни опозорят като търговци, отведохме децата и старците от продадените къщи, а за това не трябва много, ако ме питаш мене, освен покварен нрав и мирис на бягаща сепия.

Преди да се оставим да ни удавят като адмирали, изгубихме компаса и семейното сребро и ще ти кажа само следното: същността на нещата се открива пред оння, който иска да служи, а не да владее.

Рисунка: Иван БОЧЕВ

ПРЕД/ИЗ/ВИК

Честотната употреба на някои думи разкрива цели времеотръзъци. *Партия* биваше толкова тъй чак зло/употребявана в соца, че беше му едва ли не равнозначна: партия тук, партия там, партия насам, партия горе, партия никога долу, партия навсякъде, въсъде, вездесъща, всемогъща. По сходен начин подир славния и героичен плenум (10.11) съвсем непредвидимо възбуза, що думам, щръкна словото *предизвикателство*. До тогава редово, то изневиделица, рипна високо и хоп, зае челно място, каки-речи непосредствено след демокрация, стана й неразлична сянка. И като почна едно предизвикване, стой, па гледай, кой къде свари, гледа него да натовари. Предизвикателство молесва от глава до пети политическо-управленска върхушка (неудържимо и неопровергимо римуваща с крадушка): оказа се по-разителна дори от съвкупните човешки, свински, птичи грим, луда крава, луд вол и луднал пръч. Вестникар, телевизонер пипа, грешка, пита министър, президент, генерал, депутат, дупедат и проч. и ток. какво е за вас еди що и гаче навит с пружина отговаря: това е едно предизвикателство. Кое ли не стана предизвикателство, дори самото предизвикателство: предизвикателство на предизвикателства: и всичко е предизвикателство.

Не бих се възчудил, ако на въпроса какво е за вас предизвикателството, някой отвърне „за мен това е едно голямо предизвикателство“. Слушайки, гледайки,

четейки, установявам, че в днешното милодраго отечество не остана, изживата и мъртва природа нищо, което да не бъде именувано предизвикателство. Ден ще дойде, кога прочутото „Фигаро тук, Фигаро там“ ще звуци „Предизвикателство тук, предизвикателство там, стриже косите, бръсне брадите...“ Тая вълшбна дума е доказателство за принадлежност, вярност, коленопреклонство към новите (!?) евроатлантически ценности: за мнозина, осъзнат или неосъзнат натегач, натегад, службаш, блюдовицеп, липсвали в техния речник предизвикателство, будят съмнение: бе ти кому се кланяш, в час ли си, или те никакъв няма? Предизвикателство е неотричимо доказателство за политическа благонадеждност: демократясващ, наше куче. Същевременно позволява безпогрешно да бъдат разобличавани (по-точно самоизобличавани) вечните предишно-сегашни драпации с нокти, зъби, междукурачия, дупиняци, да израстнат скоростречно и то не само в политика, управленичество, а теже в култура, изкуство, наука. Предизвикателство е парола между съмишленици: „Аз съм гражданин на Европейския съзъз“. Изводът е по-ясен от ясен: може да се въртиш ту на ляво, ту на дясното, идейното фръцкането няма значение, важното е да казваш предизвикателство: то е ключът към успеха, днешното „Сезаме, отвори се“: няма нещо, което да се не побира в тая новомагическа дума: Какво е за

теб да мигаш? За мен да мигам е едно предизвикателство; А да дишаш? И оно бе, и оно е едно предизвикателство. Та въсъде, начиная от Народното събрание, родината прелива от чилячета, чилячки, дето предъвквайки сладострастно предизпредиз баят твърде се издигнаха (в очите на слепите) и преобило печелят или точат лиги да го вършат.

Моя скромност биох удостоен с честта да изживея соца от игла до кюнеч и да го вече доста надживея, та: видяхме до какъв провал (ноемврийски) ни доведоха безбройните подмазвачески, па дупеблизачески повтаряници на партия, не ни ли е ясно до къде ще ни докара също неизброимите повторения на предизвикателство като по-редно раболепническо къмто новия Голям брат? Ако нявга, все по-нявга, имахме един (1) Голям брат, в Москва, сега имаме двама (2), в Брюксел и Вашингтон: келепирът е двоен. Щото бръщолевеницата, наречена предизвикателство ни напълни от Запад. В народните ни песни се пее дор три пъти. Сиреч вече се сподихме с трима (3) братя: мигар край, ами после? Нима повече няма да имаме друг брат? Нали се усуквам по словца, виждам пряка връзка, приемственост, между партия и предизвикателство: и двете почват с *n*, та комунистическият зов „Пролетарии от вси страни, обединявайте се!“ из нашите поля, балкански екна, па отекна „Предизвикателства от вси страни, обединявайте се!“

Румен СТОЯНОВ

ДЖАЗ КЛУБ

улица „Бетовен“, Любляна

На Матяж Пикало

Имаш ли нещо общо с човека? Подскуча от камък на камък, ръцете си топли в джобовете, има временна работа и чинели в ушите. Лекарство за живот в ужасен шум: много време и грижа за бездомните кучета.

Имаш ли нещо общо с човека, който нещо си спомня, но предимно забравя? Монетите на дъното на шапката са дарът за изпълнените песни. Те трябва да се харчат много умно, за нов и хубав кларинет например.

Имаш ли нещо общо с човека, който подскуча от камък на камък срещу препълнения клуб и вечерното представление? Сибирският студ се пропуква, не и утешата от приятели. Сред продавачи на мъгла

и диригенти надолу в тишината се потапяш, но скърцането на паркет и чужда кожа отново те разсъзват, даже плашат. Имаш ли нещо общо с човека, който казва, че топлите звуци и камъните са винаги наши?

ГРАД И ДЕТЕ

Разбира се, че стон без смисъл няма. Единствено архангелът, когато по-син и от тинтява в планината изнинке пред очите ни, тогава навярно своя обетован дом за миг откриваме. Безсмъртен ще е вавилонският ти ужас. Та кой поет го хваща сън. Задачата

сега изглежда сякаш вече ясна: ще бъде хроника и в центъра ѝ болка. Голяма като блок топящ се ледник. Ще наводнява макови полета и села, изящни орнаменти в стари фризове и филиграни от османския период:

сълзата по-дълбок те прави винаги.

Върху скала стоиш, която не помръдва. Край теб светът изчезва вече в нищото. Ти пиеш живата вода. Уста в уста предават ти я хората, с които дишаш. Те заедно са твоят аргумент, когато се родиш отново утре. Когато... Точно като тази песен.

Още малко

и заглушен ще е вече от лавината.

А после хиляди кристали ще отекнат.

Понеже любовта,

през теб противача, е семе, цвят и вечно зреещ плод.

От словенски: Людмила МИНДОВА

Дебора ЕЙДЖЪР**ЛЕТНИ НОЩИ**

гр. Ламони, Айова

Фабричните сирени съобщават на работниците, че време е да се прибират у дома, и казват им, че вечерта започва. Когато със мъжа висок живеех,

когото не обичам, аз бих скитала по улиците, за Италия мечтаейки. Мъчителният път по шепа булеварди със него, той би казал: виж ей там, помежду розовите калдъръми, там има тор и той е като хоросан.

Сладникавият аромат на тези нощи в сряда, нощта преди търга, когато кравешката нищета ме среща вървейки към дома си през града.

И езерната тишина е уморена от моите лъжи. Кога ли истината пак ще кажа?

Сирените... А моята любов е въкви. И нощем ние вътре пребиваваме и дните си зачеркваме със X.

СУТРИНТА

Ти знаеш ли какво е да се будиш от сън, във който тъй уверено летиш и онзи някой, някога заминал, се завръща,

и ти си пълна с копнеж за оня кратък миг, за да потеглиш по пътя, да не сещаш нищо,

или любимия да видиш - да почувствуваш всичко. Може би във утрин някоя, разчетквайки косата си, ще се учуди

колко много от живота ти отминал е за работа да се пригответи... Денят започва най-първо с нуждите на други хора и твойте мисли се разпръсват като дъх.

В часа междинен, във часа самотен преди деня – започва пак светът и появяват се коли една след друга.

ЕЗЕРОТО

Наполовина паркът е, наполовина е и езерото синьото - мъртвец. И езерото ще ти довери неща, които отдавна чул си: махай се оттук. Часът е три. Листата сухи звънкат като маракаси.

Тревата с цвят уиски при всяка стъпка чупи се и дървесата бавно осъзнават, че са голи. За колко дълго ще останеш? Задава ти въпроси езерото, иска да ги чуеш.

Отминали са месеци, тъй както всичко. Докато сградите стоят - срещу небето чернота, по протоара съска дъжд и се увива пак около тебе. Как тези булеварди изведенък изглеждат заплашително!

Аз знам какво ти липсва - на езерото звучите. Клаксони стенат в час пик. Сладни кафето. Вятыр, биещ като чукове. Жар на любовник. Щурците са на улицата, пеещи любовни песни.

От английски: Кристина БОЖАНОВА